

SERIE NOUĂ, Anul VII, Nr. 11–12 (81–82), Noiembrie–Decembrie 2 0 0 1
ISSN 1223–9461

Fondată în 1886
Episcop
IOAN POPASU

„Şi S-a sălăşluit între noi” (In 1, 14)

Evanghelistul explică în mod folositor spusa şi duce la o înţelegere mai clară semnificaţia afirmaţiei. Căci, deoarece a spus că Cuvântul lui Dumnezeu S-a făcut trup, ca nu cumva cineva din multa neştiinţă să cugete că El a ieşit din firea Sa şi S-a prefăcut în mod real în trup (şi să pătimească ceea ce era cu neputinţă, căci Dumnezeirea este departe de orice schimbare şi prefacere în altceva, după raţiunea modului de a fi), foarte bine a adăugat Teologul îndată: *„Şi S-a sălăşluit între noi”*, ca să înţelegi prin aceasta pe Cel ce S-a sălăşluit şi pe aceea în care S-a sălăşluit, ca să nu socoteşti că El S-a prefăcut în trup, ci S-a sălăşluit în trup, folosindu-Se, ca de templul propriu, de trupul luat din Sfânta Fecioară. *„Căci în El locuieşte toată plinătatea dumnezeirii trupeşte”*, cum zice Pavel (Col. 2, 9).

Se afirmă că Cuvântul S-a sălăşluit în mod folositor între noi, descoperindu-ne şi această taină foarte adâncă. Căci toţi eram în Hristos şi omenescul comun redobândeşte viaţa în Persoana Lui. Fiindcă pentru aceasta S-a numit şi „Adam cel de pe urmă” (I Cor. 15, 45), deoarece, prin umanitatea comună asumată, a îmbogăţit toate cu bucurie şi slavă, aşa precum şi Adam cel dintâi, cu stricăciune şi tristeţe. Deci în toţi S-a sălăşluit Cuvântul printr-Unul, Unul fiind rânduit Fiul lui Dumnezeu în putere, ca să vină prin Duhul Sfinţeniei demnitatea aceasta la toată umanitatea şi aşa să ajungă şi la noi printr-Unul dintre noi, ceea ce s-a spus: *„Eu am zis: dumnezei sunteţi şi toţi fii ai Celui Preaînalt”* (Ps. 81, 6). Deci, în Hristos se eliberează robul, înălţându-se la unitatea tainică cu Cel ce poartă chipul robului, iar în noi vine prin imitare înrudirea cu Cel Unul, prin înrudirea după trup. Pentru care motiv nu Se face unul dintre îngeri, ci Cuvântul însuşi ia sămânţa lui Avraam? Deoarece trebuia să Se facă Fiul lui Dumnezeu însuşi întru toate asemenea fraţilor, şi de aceea să Se facă om cu adevărat. Oare nu e clar tuturor că S-a coborât El însuşi la rob, nepricinuindu-Şi Sieşi pentru aceasta vreo schimbare, ci S-a dăruit pe Sine însuşi nouă, ca noi să ne îmbogăţim din sărăcia Lui, ridicându-ne prin asemănarea cu El la bunătatea mai presus de toate a Lui, arătându-ne dumnezei şi fii ai lui Dumnezeu prin credinţă? De aceea S-a sălăşluit între noi Fiul şi Dumnezeu cel după fire. De aceea şi strigăm în Duhul: „Avva, Părinte”. Iar Cuvântul Se sălăşluieşte într-un templu asumat pentru noi şi din noi, ca, având-ne pe toţi în Sine, să împace într-un trup pe toţi cu Tatăl, cum zice Pavel (Rom. 8, 15).

Sfântul Chiril al Alexandriei, ***Scrieri. Partea a IV-a. Comentariu la Evanghelia Sfântului Ioan,***
Edit. I.B.M.B.O.R., p. 114–115.

Fecioara astăzi, pe Cel mai presus de fiinţă naşte şi pământul peştera, Celui neapropiat, aduce. Îngerii cu păstorii măresc, iar magii cu steaua călătoresc. Că pentru noi s-a născut prunc tânăr, Dumnezeu cel mai înainte de veci.

Condacul Naşterii Domnului

***

Hristos nu este o întâmplare, un accident în istorie. Întruparea lui Dumnezeu-Cuvântul nu constituie o simplă consecinţă a biruinţei diavolului asupra omului. Hristos nu este efectul unei lucrări a satanei. Unirea naturii divine şi umane s-a făcut pentru că ea constituie sfatul cel mai înainte de veci al lui Dumnezeu. Modul în care s-a realizat în fapt această mare taină s-a schimbat, faptul a rămas însă acelaşi. „Fiindcă este evident tuturor că taina săvârşită în Hristos la sfârşitul veacului este neîndoielnic arătare şi plinire a celor aşezate în protopărintele nostru la începutul veacului”.

Panayotis Nellas, ***Omul — animal îndumnezeit. Perspective pentru o antropologie ortodoxă,***
ediţia a II-a, Editura Deisis, Sibiu, 1999, p. 79.

Colectivul redacţional:
Preşedinte: – **P.S. Dr. LAURENŢIU STREZA**
Episcopul Caransebeşului
Consilier editorial: – Prof. Daniel Aron Alic
Membri: – Prot. Dr. Vasile Petrica
– Pr. Prof. Dr. Sorin Cosma
– Pr. Prof. Drd. Ionel Popescu
– Pr. Teodor Dănuţ Coste
Tehnoredactor: – ing. Cristian Frenţiu
Tehnoredactare computerizată şi tipărire:
TIPOGRAFIA DIECEZANĂ
1650 – CARANSEBEŞ
Str. Mihai Viteazul nr. 11
tel.: 055/516412, fax: 055/516402
e-mail: episcop@cs.ro

† LAURENŢIU

DIN MILA LUI DUMNEZEU
EPISCOP AL CARANSEBEŞULUI

Iubitului nostru cler,
cinului monahal
şi drept credincioşilor creştini,
har, milă şi pace
de la Dumnezeu,
iar de la noi arhiereşti binecuvântări!

„Fecioara astăzi pe Cel mai presus de fiinţă ***naşte*** *şi pământul peştera, Celui neapropiat, aduce. Îngerii cu păstorii preamăresc şi magii cu steaua călătoresc. Că pentru noi S-a născut Prunc tânăr, Dumnezeu Cel mai înainte de veci"*.

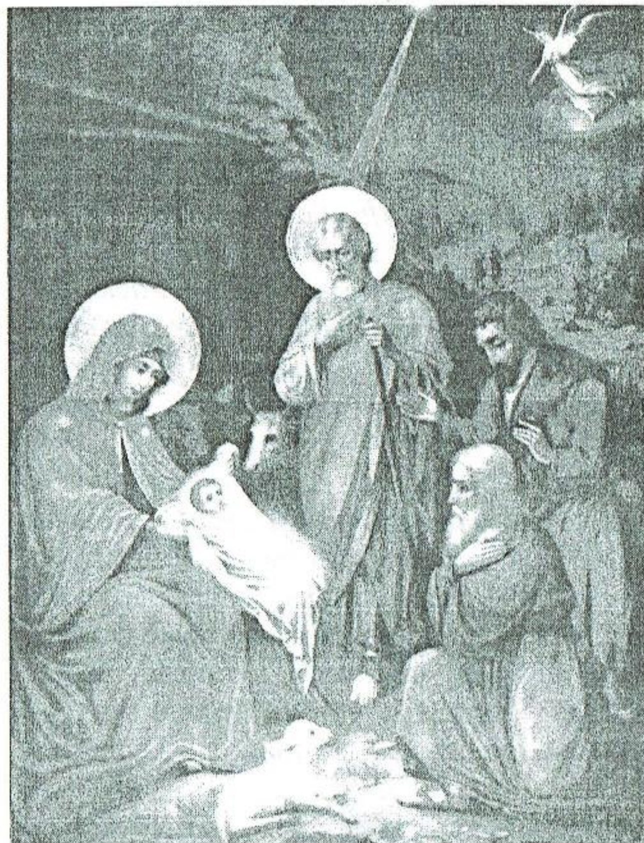
(Condacul Naşterii Domnului)

Iubiţii mei fii duhovniceşti,

Naşterea Pruncului divin în peştera Betleemului împlineşte în lume Taina Întrupării, a înomenirii Fiului lui Dumnezeu, din iubire, pentru a mântui lumea. Ca pregătire a lucrării izbăvitoare a neamului omenesc, Crăciunul ne aduce darul cunoaşterii lui Dumnezeu, pentru că a răsărit oamenilor *„lumina cunoştinţei"*, prin care putem redescoperi sensul şi rostul **vieţii ca dar dumnezeiesc**.

Viaţa este primul dar pe care Dumnezeul iubirii l-a oferit omului prin actul *Creaţiei*. Toate le-a creat Dumnezeu prin cuvânt, numai pe om, *„coroana creaturilor"*, trup şi suflet, la plămădit cu mâna Sa din pământ, după *chipul* Său divin şi a suflat asupra lui duh de viaţă, dându-i şansa de a ajunge la *asemănarea* cu Dumnezeu. Alături de sufletul nemuritor şi viaţa trupului, ca dar divin, cuprindea virtual nemurirea, omul putând să nu moară, dacă nu păcătuia.

Adam, după căderea sa în păcat, a transmis oamenilor consecinţele *păcatului strămoşesc*, înfăţişarea sa adamică, în care chipul lui

Dumnezeu, imprimat în fiinţa umană la creaţie, s-a *alterat*, s-a *întunecat*. Însă, Dumnezeu nu a lăsat pe om la pierzare, chiar după izgonirea lui din rai, făgăduindu-i un *Răscumpărător*. La *„plinirea vremii"*, când toate s-au împlinit: *„Dumnezeu L-a trimis pe Fiul Său, născut din femeie, născut sub Lege, ca pe cei de sub Lege să-i răscumpere, ca să dobândim înfierea* ***(Gal. 4, 4–5)****"*.

Prin Întrupare, Fiul lui Dumnezeu *„a remodelat şi recreat în El modelul adamic, un nou model spiritual de om"*.[1] El a rămas pentru omenitate *Noul Adam*, noul model al umanităţii: *„Unul Adam a introdus viaţa nedesăfârşită... iar Altul* (Hristos) *S-a făcut oamenilor parte a nemuririi"*.[2] Iată cum Creaţia şi Întruparea descoperă şi oferă omului sensul deplin al vieţii ca dar al iubirii divine.

Fiul lui Dumnezeu a luat trupul omenesc prin naştere ca un *Pruncului Sfânt* din Fecioara Maria. El S-a zămislit în pântecele Fecioarei, de

[1] Panayotis Nellas, *Omul — animal îndumnezeit*, Editura Deisis, Sibiu 1999, p. 142.

[2] Sf. Maxim Mărturisitorul, *Răspunsuri către Talasie*, 63.

la Duhul Sfânt, S-a născut, a crescut, arătând astfel prin modul firesc şi omenesc al venirii Sale în lume asumarea întregii naturi umane, pe care să o răscumpere din păcat. Referitor la aceste lucruri, Sfântul Chiril al Alexandriei spunea: *„trebuia să se facă Fiul lui Dumnezeu însuşi întru toate asemenea fraţilor şi de aceea să Se facă om adevărat... S-a dăruit pe Sine Însuşi nouă ca noi să ne îmbogăţim din sărăcia Lui, ridicându-ne prin asemănarea cu El la bunătatea mai presus de toate a Lui... De aceea S-a sălăşluit între noi Fiul şi Dumnezeu Cel după fire".*[3]

Hristos S-a născut, a crescut şi S-a supus tuturor legilor umanului pentru a pătrunde într-un mod obişnuit în existenţa umană. Cel născut din veci din Tatăl, fără de mamă, Se naşe acum din mamă, fără de tată, împlinind apoi toate celelalte aspecte ale vieţii în firescul lor uman. Scopul ultim al Întrupării constă tocmai în a-l îndumnezei pe om în toată fiinţa lui. Dumnezeu S-a făcut om *„să îndumnezeiască pe om şi sufletul lui, şi trupul lui şi gândirea lui, şi simţirea lui şi tot ceea ce face omul să fie om"*[4]. Fără această îndumnezeire omul ar fi rămas la nivelul senzorialului, a simplului instinct de supravieţuire. Privită în această perspectivă, sărbătoarea Crăciunului ne dă revelaţia şi sensul *tainei omului* şi al tainei cerului şi pământului, restabilind legătura dintre ele, prin Cuvântul Întrupat.

Drept măritori creştini,

Bucuria Cerului şi a Pământului este atât de frumos exprimată de tradiţionalele noastre colinde:

„Îngeri din cer imne cântând,
Păstorii pe dealuri fluierând,
Iar cei trei Crai călări pe cai,
Vin căutând din Răsărit.
Vin căutând şi întrebând
Unde S-a născut Hristos? "

„Cerul şi pământul
în cântări răsună;
îngeri şi oameni
cântă împreună;
Hristos se naşte
Domnul coboară
Îngerii cântă
Magii îl adoră".

Toate elementele creaţiei, omul, natura şi vietăţile, se bucură de ***darul vieţii*** adus nouă de Hristos – Cuvântul Întrupat: cerul aduce steaua luminoasă, care-i călăuzeşte pe magi, pământul aduce peştera, împodobită de cântările îngerilor şi ale păstorilor, iar omul este chemat să primească Viaţa venită din Cer.

Adam cel Nou ne aduce mesajul vieţii. Cu alte cuvinte, prin Întrupare, natura umană ia funcţiile naturii îndumnezeite a lui Hristos. Iată, în acest sens, rostirea unui teolog contemporan: *„Pentru că prin Întruparea Sa, Hristos nu s-a mărginit să aducă în lume lumina, «ci a pregătit şi ochii»* (care să o vadă), *n-a revărsat numai mirul dumnezeirii «ci a dat şi simţirea» (care să-i simtă mireasma), adică a creat în organismul uman pe care şi L-a asumat acele dimensiuni şi funcţii noi, prin care omul să-şi poată împropria viaţa dumnezeiască".*[5]

Iubiţi credincioşi,

Darul vieţii se perpetuează în lume, prin binecuvântarea lui Dumnezeu, în **familie**, de aceea Crăciunul întruchipează modul desăvârşit al acestei instituţii. Ocrotitorul Sfintei Fecioare, dreptul Iosif, s-a lăsat pătruns taina cerească, deşi cu mintea sa omenească nu putea să înţeleagă, împlinindu-şi cu multă dragoste şi sfinţenie îndatorirea care i-a fost rânduită de Sus. Fecioara-Maică, de la totala sa ***ascultare*** mărturisită îngerului mesager la Buna-Vestire: *„Iată, roaba Domnului. Fie mie după cuvântul tău"* ***(Luca 1, 38)***, ne-a oferit chipul statornic şi de cea mai mare intensitate a dragostei materne, „în inima sa toate", stând alături de Fiul său, la poalele Crucii, până la Înălţarea la cer a Domnului. Ea a devenit nu numai pildă şi chip

⇨

[3] *Comentariu la Evanghelia Sf. Ioan*, în ***P.S.B. 41***, p. 114.

[4] Arhimandritul Iustin Popovici, *Omul şi Dumnezeul-Om*, Editura Deisis, Sibiu 1997, p. 62.

[5] Panayotis Nellas, *op. cit.*, p. 148.

ideal întru toate, ci şi *mamă iubitoare* pentru fiecare dintre noi şi *mijlocitoare* cu mult folos la Fiul Său şi Dumnezeul nostru. Este ocrotitoarea şi sprijinul femeilor, care cu sfinţenie îşi asumă demnitatea de mamă, dând naştere la toţi pruncii trimişi lor de la Dumnezeu. Numai astfel, familia creştină se împărtăşeşte din sfinţenia cerească.

Iubiţii mei fii duhovniceşti,

Din păcate, omenirea continuă să meargă pe calea răzvrătirii împotriva lui Dumnezeu şi să refuze să primească cu încăpăţânare viaţa ca dar al iubirii cereşti. *Desfrâul, adulterul, avortul, divorţul, criminalitatea* şi alte rele care duc la pierzare, sunt atât de frecvente în lumea contemporană. Ele atentează, cu grave urmări în timp, la viaţa omului, care este *darul* cel mai de preţ primit de la Dumnezeu.

Într-o astfel de societate, gravele probleme morale amintite, denotă lipsa oricărui principiu religios şi implicit îndepărtarea de Dumnezeu.

Unii tineri, lipsiţi de un îndreptar moral şi fără frică de Dumnezeu, cad uşor victime ale păcatului trupesc, doar de dragul de ***„a fi la modă“***. Păcatul împotriva firii – care în mod evident atentează împotriva perpetuării vieţii – se încearcă a fi prezentat, cu toată necurăţia lui, ca un mod alternativ de viaţă. Tinerii şi familiile tinere cad cel mai adesea pradă unui grav păcat care atentează împotriva naşterii de prunci şi în acelaşi timp împotriva vieţii ca dar a lui Dumnezeu, prin omorârea pruncilor nenăscuţi. Şcolile au tot mai puţini copii şi se vor desfiinţa, iar viitorul va aparţine altora care nu se luptă împotriva vieţii!

În locul iubirii nepieritoare şi a vieţii veşnice se preferă astăzi satisfacţia imediată. *„Într-o asemenea atmosferă imperativele biblice ale fidelităţii jertfei de sine şi luptei împotriva păcatului nu pot apărea decât demodate, irelevante şi inoportune“*[6].

Se încearcă astfel dărâmarea ***familiei creştine*** şi a caracterului ei sacramental, a legăturilor de iubire, de responsabilitate şi fidelitate pe care le întruneşte Sfânta Taină a Cununiei. Această *„mare taină în Hristos şi în Biserică“* (***Efes. 5, 32***) a fost binecuvântată de Dumnezeu dintru începuturi cu chemarea de *„a creşte şi a se înmulţi“* (***Facere 1, 28***). Astfel, întreaga viaţă a oamenilor se află sub binecuvântarea şi ocrotirea Creatorului. Unirea pe care Dumnezeu o împlineşte între bărbat femeie, în Taina Cununiei, reprezintă o *nouă creaţie*, pentru că face din doi *un singur trup*, cu scopul iubirii şi al naşterii de fii, închinaţi lui Dumnezeu. Maica Domnului, pe care o prăznuim a doua zi de Crăciun, trebuie să fie un model de *iubire de mamă*, de *ascultare* şi de *jertfelnicie* pentru toate fiinţele pe care Dumnezeu le-a binecuvântat cu darul creator al naşterii de fii şi fiice. Cu o astfel de mamă, care o are ocrotitoare şi mijlocitoare pe Maica Preacurată, familia creştină îşi va recâştiga demnitatea şi neamul nostru nu va pieri.

Iubiţi fraţi şi surori în Hristos Domnul,

Prin Sărbătoarea Crăciunului, Dumnezeu este Cel ce vine în lume în chip de om, Cel ce Îşi arată bunătatea Sa, dreptatea şi iubirea Sa cea mare faţă de noi oamenii, aducându-ne totodată şi *darul vieţii*. De aceea, împreună cu glasul întregii Creaţii, toţi creştinii iubitori şi doritori de Dumnezeu sunt datori să poarte în sufletele şi pe buzele lor chemarea sfântă a acestei zile:

Hristos se naşte!, măriţi-L,
Hristos din ceruri întâmpinaţi-L!

Bunul Dumnezeu să Vă rânduiască tuturor

Sărbători Fericite
şi
un **An Nou cu pace şi binecuvântare!**

Al vostru arhipăstor
şi rugător fierbinte către Dumnezeu,

† Dr. Laurenţiu Streza,

† Laurenţiu

Episcopul Caransebeşului

---

[6] Preot Prof. John Breck, *Darul sacru al vieţii*, Editura Patmos, Cluj-Napoca 2001, p. 82.

Teologia colindelor

În fiecare an, Crăciunul vine cu o mireasmă anumită, care este numai a lui; pretutindeni se fac pregătiri pentru întâmpinarea acestui minunat praznic, străzile încep să răsune de străvechile colinde, care ne fac să trăim cu toată fiinţa noastră evenimentul pogorârii lui Dumnezeu între noi.

Colindele româneşti de Crăciun sunt adânc înrădăcinate în sufletul unei naţiuni care nu doar le-a creat ci le-a experiat înăuntrul naturii sale intime, transmiţându-le dintr-o generaţie in alta, în principal prin vocile copiilor. Spre deosebire de cele ale altor popoare, aceste colinde nu sunt cântece festive de familie, ci mesaje răspândite de membrii unui grup creştin în propria lor comunitate. (1)

Obiceiul colindatului, după afirmaţiile folcloriştilor, e anterior creştinismului, colindatul fiind legat de începutul unui nou an. (2) În acest context, prin colinde se încerca a se transmite bucuria unui nou început, făcându-se urări de fericire şi prosperitate în noul an.

Odată cu răspândirea creştinismului în părţile noastre obiceiul colindatului a devenit un bun prilej de a transmite tuturor bucuria Naşterii Mântuitorului, a unui nou început, a unei recreeri a întregului univers şi a omului, căci dacă Ziditorul a devenit zidire a încetat El oare să mai fie Ziditor? Prin întrupare, Cuvântul lui Dumnezeu, a creat lumea din nou. Pentru a întări această afirmaţie redăm o colindă transilvăneană care sună cam aşa:

„De când Domnul S-o născut
Tot pământul L-o făcut
Şi cerul L-o ridicat
Între stâlpuri de argint
Şi frumos L-o împodobit
Tot cu stele mărunţele
Pe de lături mai mărele." (3)

De la substantivul „colindă" (lat. *Calenda*), limba română a creat verbul „a colinda" ce la origine însemna doar „a merge cu colinda", dar mai târziu însemnând şi „a cutreiera ţara". (4) Prezentate ,mai ales, în seara de Ajun, colindele răsună întâi pe străzi, apoi în faţa ferestrelor şi în sfârşit, copiii (colindătorii) intră în casă;

„Deschide uşa creştine
Că venim şi noi la tine
Drumu-i greu ş-am obosit
De departe am venit."

Aşteptându-i pe colindători, gazdele îşi împodobesc casele, pregătesc mâncare şi daruri, ca şi cum ar trebui să întâlnească nişte oaspeţi distinşi:

„Om bun ce te-ai bucurat,
Masă mare ai încărcat,
Aşa mândră şi frumoasă
Cu măsăior de mătase,
Sus pe masă-i vas cu vin
Lângă el paharul plin."

Împreună cu copiii, nu doar vestea minunată a Naşterii lui Dumnezeu, intră în casă, ci şi Dumnezeu Însuşi.

„Pentru cine ai pregătit
De nu te pui la prânzit,
Eu L-aştept pe Dumnezeu
Să mă mântuie de rău."

sau:

„Că nu vin cu nici un rău,
Ci v-aduc pe Dumnezeu."

Dumnezeu coboară din ceruri pe o scară de argint sau de rază de soare, mai ales la sărbători:

„Mare iarnă o picatu
Toate oile-or zbieratu
Dumnezeu Le-o auzitu
Jos la ele-o coborâtu
Pe-o scară mândră de soare..."

Teologia acestei colinde e foarte profundă, oile sunt oamenii care s-au depărtat de Păstor dar „zbierând" sunt auzite şi Păstorul cel Bun coboară degrabă la ele pentru a le mântui.

Prin vocile lor nevinovate, copiii sunt vestitorii unui eveniment sfânt şi, în acelaşi timp, „theophori", adică „purtători de Dumnezeu", sfinţindu-i pe cei ce îi primesc. (5)

Colindele au un univers interior prin care putem descrie una din dimensiunile spirituale ale poporului român: pătrunderea sa în timp şi spaţiu.

Există o colindă de o mare frumuseţe cât şi de un adânc înţeles filosofic, cel al „mitului eternei reîntoarceri. Ea începe astfel:

„Mare-i sara d-astă sară,
Şi nu-i sara d-astă sară
Ci e sara lui Crăciun,
Lui Crăciun celui bătrân
Când S-a născut Fiul Sfânt,
Fiul Sfânt pe-acest pământ."

Cu alte cuvinte, praznicul Crăciunului nu e doar celebrarea unui eveniment istoric, ci repetarea acelui eveniment, reactualizarea sa în cadrul timpului prezent, adică experierea lui din nou în dimensiunile sale originare. Realitatea prezentă nu e anulată, ci dimpotrivă intensificată prin restabilirea evenimentului originar, precum Taina Euharistică în Liturghia ortodoxă. (6) De aceea ne şi pregătim cu post şi rugăciune, ca sufletele ⇨

noastre să poată să-L primească pe Hristos, care caută sălaş la noi şi să nu fim ca şi Betleemul care nu a putut oferi un „mic sălaş" Pruncului dumnezeiesc.

„N-ai primit tu Viflaime,
În casele tale bune
Să dai un pic de sălaş,
Celui mai Sfânt copilaş."

Poporul român e înzestrat cu un puternic şi prietenos sentiment faţă de natură. Cea mai frumoasă baladă din folclorul său — ***Mioriţa*** — debutează cu imaginea unui păstor care va întâlni moartea undeva în singurătatea munţilor. În absenţa oricărei fiinţe umane, elementele naturii — luna, stelele, copacii, ceaţa, roua, păsările cântătoare — iau locul şi săvârşesc riturile funerare transfigurând moartea, asimilând-o într-o nuntă cosmică. Colindele de Crăciun urmează acelaşi model. Şi Maica Sfântă dă naştere lui Iisus în singurătate, dar elementele naturii, de obicei ostile într-o astfel de împrejurare, devin dintr-o dată blânde, ele însele umanizându-se:

„Ploaia plouă de mi-L scaldă,
Neaua ninge nu-L atinge."

Există totuşi o diferenţă: nu natura e cea care transfigurează evenimentul, ci invers.

În colindele noastre putem sesiza numeroase elemente liturgice, cum ar fi: potirul, grâul, vinul, mirul, icoană, apa, lumânări şi altele.

„Mănuşa păharului
Scrisă-i floarea raiului
Da-n uzna păharului
Scris-îi spicul grâului
Şi-n fundul paharului
Scrisă-i viţa vinului
Vinului şi mirului."

sau

„În vârful la nouă meri,
Dai Domnului Doamne, (bis)
Arde nouă lumânări,
Pică nouă picături,
Trei de vin, şi trei de mir,
Trei de apă limpejoară,
Să-i facă de-o băişoară..."

Naşterea Domnului uneşte cerul cu pământul: îngerii cântă, steaua călăuzeşte magii, pământul oferă peştera, păstorii vin şi se închină aducând daruri, la fel şi magii; totul e plin de bucurie, numai Maica Sfântă e tristă, plânge, că nu are scutece de înfăşat pentru Fiul împărătesc, dar femeile credincioase îi împărtăşesc lacrimile şi se pregătesc pentru un act de participare:

„Nu mai plânge Maica mea
Scutecele noi ţi-om da
Preacurată, Pruncul Sfânt de-i înfăşa."

Astfel pământul devine Cer, iar transfigurarea sa îi include şi pe locuitorii săi ce iau parte la taina cosmică a întrupării. (7)

Colindele exprimă geniul anonim al unui popor ce şi-a construit istoria in sentimentul duratei pe propriul său pământ. Ele sunt pline de sevă duhovnicească, care exprimă trăirea, de mult timp şi intens, a vieţii în Hristos pe acest pământ.

Pr. Iulian Selaje

NOTE

1) Prezentarea discului L.P. Electrecord ST-EXE 01971 *„Romanian Christmas Carols"* şi a C.D. Electrecord ELCD 101 *„Romanian Byzantine Hymns and Christmas Carols"*.

2) O. Bîrlea, *Folclorul românesc*, Bucureşti, 1971, p. 268.

3) *Pastorala de Crăciun*, anul 1998, a Î.P.S Bartolomeu Anania al Clujului.

4) Prezentarea discului...

5) *Idem.*

6) *Idem.*

7) *Idem.*

COLIND

Domnul se naşte...
E moş Ajun.
Ninge şi fulgii
au aripi de fum.

Ninge
şi ninge
cu fulgi duium,
colindul stinge
răul din inimi,
focul din drum.

Zorii cei noi
alungă cântul
pentru un an;
el se va-ntoarce
ca-ntotdeauna:
Veşnic alean.

SORIN OLARIU

Când este vorba de redactarea unei *monografii* a unei localităţi, este absolut nevoie de procurarea celor mai vechi documente pe baza cărora se poate porni lucrarea. Găsirea izvoarelor necesare se vor afla de regulă la biserică, uneori şi la şcoală, chiar şi la primărie, păstrate în arhivă, fapt ce dă posibilitatea celui care vrea s-o întocmească (preot, învăţător, profesor etc.) să se preocupe cu redactarea şi tipărirea ei.

În unele parohii se găsesc adunate materiale ce pot folosi la întocmirea monografiei şi uneori fiind strânse au rămas nelucrate şi nepublicate din diferite motive.

În parohia ort. rom. BORLOVA din Eparhia Caransebeşului se găseşte o astfel de lucrare monografică întocmită de regretatul *Nistor Boşcaiu*, fost învăţător şi director la Şcoala Generală din satul Borlova, timp de peste 40 de ani. Sus-amintitul, după cum spune în lucrarea sa, la data de 1 septembrie 1926 s-a prezentat ca învăţător, funcţionând fără întrerupere până la 1 sept. 1966, când a trecut la pensie.

În dorinţa de a se cunoaşte istoricul satului, cu viaţa social-culturală şi economică, precum şi bogatul folclor moştenit de la înaintaşi şi păstrat din generaţie în generaţie, l-a determinat şi a reuşit să întocmească, între anii 1966–1968, această lucrare, păstrată acum în manuscris.

Redactăm în cele ce urmează un singur episod din capitolul „Istoricul satului", care ne poate face imaginea valorii acestei lucrări.

Nistor Boşcaiu

ASUPRIRI ŞI RĂSCOALE

Ca şi celelalte sate din graniţă, Borlova cade victima acelor zbuciumate vremuri, de robie, când turcească, când austriacă. De la 1552 până la 1718 turcii stăpânesc Banatul de Severin. Istoria ne arată câte a avut de suferit populaţia. „Pe lângă că au murit în diferitele războaie, au avut de executat o sumedenie de lucrări extrem de grele, iar produsele câmpului erau luate fără nici o normă şi fără nici o despăgubire" (Pr. Coriolan Buracu, *Istoria Banatului Severin*, p. 7). Pe lângă aceasta, mai erau birurile, jafurile în timpul înaintărilor, respectiv retragerilor de trupe, iar bolile de asemenea secerau populaţia.

Toate acestea s-au abătut şi asupra borlovenilor, din care cauză s-au răsculat în mai multe rânduri. Istoricul Patriciu Dragalina, fratele preotului Elisei Dragalina, verişor primar cu generalul Ioan A. Dragalina, în volumul III al lucrării sale *Din istoria Banatului Severin*, spune: „Porţile capitalei Banatului au fost zguduite de ţipetele de răzbunare ale unui popor asuprit... Revolta fu înecată în sânge" (p. 219). Mai departe, spune: „În anul 1739 austriecii, nemulţumiţi cu ţinuta românilor, porniră din două părţi cu scopul de a nimici satele şi a stârpi neamul românesc. La ordin mai înalt, plecară din Timişoara — în 14 ianuarie 1739, sub conducerea locotenent-colonelului Nisemenşchl, 1600 infanterişti, 1200 cavalerişti şi 70 voluntari miliţie rasciană — spre Caransebeş, ca aici să se împreune cu generalul Lentulus, care concentrase la Grădişte (Haţeg) 1000 cavaleri germani şi 300 călăreţi miliţie ardelenească... Scopul acestei expediţiuni era pedepsirea exemplară a românilor rebeli, nimicirea poviantului şi a tuturor mijloacelor de alimentare, ca să le înăduşească pofta de a se duşmăni cu oastea împărătească" (p. 210–211). „Această armată a ucis ţăranii şi a pârjolit satele Marga, Măru, Crâjma, Mal, Cireşa, Bistra şi Ohaba — în 17 ianuarie 1739. În 18 ianuarie 1739, au plecate la Caransebeş, unde fiind zi de târg au ucis 300 ţărani. În 23 ianuarie acelaşi an s-au năpustit asupra ţăranilor din Slatina, omorându-i, în frunte cu primarul satului. După terminarea luptei căzură soldaţii asupra satului şi-l nimiciră dimpreună cu mijloacele de subzistenţă; tot aşa s-a procedat cu satele Goleţ, Petroşniţa, Bovaşniţa şi Borlova, pentru că toate erau cuiburi notorice de lotri. În toate satele numite au fost cantităţi enorme de furaje, dar toate câte s-au aflat au fost prefăcute în cenuşă" (p. 214–216).

În anul 1741, făcându-se conscrierea populaţiei, „domnii de la Timişoara le-a spus kinejilor adunaţi în comuna Cornea: «De ce voi sfântului steag cu cruce n-aţi fost credincioşi, iar steagului fără cruce v-aţi închinat?». Kinejii au răspuns: «Toate bucatele şi verdeţurile câmpului nostru ni le-aţi mâncat şi grea foamete am răbdat, în păduri coajă de cer am mâncat, iar venind steagurile fără cruce (turcii), adunând satele, le-au împărţit bucate şi scrimeni (scriitori) cu simbrie, care au voit, s-au pus" (p. 219–220).

Din cele de mai sus reiese clar care a fost soarta ţăranilor din satele arătate, printre care şi Borlova.

Abia după anul 1760 se aduc anumite reforme administrative prin instituirea miliţienilor grăniceri — „*organizare ce fu încredinţată colonelului baron Papilla, de origine română*" (C. Buracu, *op. cit.*, p. 11) — care organizează batalionul de grăniceri, ⇨

elaborând un regulament în baza căruia se conduceau satele din graniță de către companii, care cuprindeau mai multe sate. Borlova aparține la început de Jupalnic (atunci lângă Orșova), apoi de Ilova. Borlovenii făceau serviciul de „*Cordon*" pe Cracul Murarului la Muntele Gugu, având un *post de comandă* la Muntele Mic, imediat după ieșirea la gol din pădurea de protecție, la cca. 100 m în dreapta plaiului, lângă izvorul ce curge formând „ogașul boului". Clădirea s-a ținut până târziu, aci se adăposteau „boarii" și „cicoșii" (păzitorii de boi și cai) în timpul verii.

Am mai aflat în *Istoria românilor bănățeni între anii 1600–1800* de Nicolae Stoica de Hațeg, fost protopop al Mehadiei, că Iosif al II-lea, în trecerea sa prin satele de graniță, a vizitat și Borlova, în care scop a și fost mutată vatra satului pe vatra de astăzi.

De la Caransebeș a venit la Borlova călare, însoțit de o escortă de călăreți, aici fiind întâmpinat de un sublocotenent și de kinezul satului, un oarecare *Plăeșu*, familie ce se menține și în prezent, având numele *Balaci Arsene*, mai zis „Ceacă" (apărătoarea sabiei sau a cuțitului). „Scopul acestei vizite a fost constatarea de către alteța sa imperială a stării deplorabile la care a ajuns Banatul în urma atrocităților comise cu locuitorii" (Patriciu Dragalina, *op. cit.*, vol. III, p. 148–166).

Pe temeiul constatărilor, Iosif al II-lea prezintă mamei sale, împărăteasa Maria Tereza, în culori vii, starea adevărată a Banatului, care a dispus să se ia grabnice măsuri de îndreptare a lucrurilor. A făcut o serie de schimbări administrative, printre care: 1) parcelarea pământurilor; 2) fixarea hotarului comunelor; 3) conscrierea locuitorilor, primind fiecare familie 24 jugăre pământ — *1 jugăr = 1600 stânjeni pătrați* — arătură, 6 jugăre fânețe, 3 jugăre livezi pentru pășunat și 3 jugăre ca izlaz comunal.

Din aceste documente reiese clar că atât hotarul satului, cât și proprietățile familiilor din Borlova, au fost stabilite pe baza acelei „Ordinațiuni" (C. Buracu, *op. cit.*, p. 15–20). Dacă hotarul satului se întinde până în marginea satelor: Vârciorova, Bolvașnița, Zlagna și Turnu, reiese că pe acele timpuri borlovenii aveau număr mai mare de locuitori decât satele vecine, de asemenea au avut și mai multe animale.

La 7 august 1807 apare o lege fundamentală a graniței, numită „Grundgesetze für Militärgrenze", care aduce modificări esențiale, administrative. Prin această lege se fixează drepturile și datoriile grănicerilor. Legea se ocupă în cap. I de averile nemișcătoare, modul de folosire și împărțire a lor, stabilindu-se pentru fiecare familie loturi de 24, 18, 12, 6 și 3 jugăre, după mărimea familiilor în comunioane. Li se împarte teren pentru casă, curte și grădină, pentru grădina de pomi roditori.

În capitolele următoare li se stabilesc grănicerilor dreptul de a face comerț cu produsele lor, a studia, se ocupă de viața familială în comunioane, de obligațiile militare. Serviciul militar îl făceau cu hainele și mâncarea lor. În timpul serviciului militar erau scutite de dare până la 12 florinți. Pe timp de război li se dădeau haine sau li se răscumpărau hainele lor.

Li se stabilesc lucrările de „robodă" (muncă obștească obligatorie). Pentru fiecare jugăr arător sau livadă era impusă o zi de robodă. Cu zile de robodă borlovenii au făcut *Cazarma*, biserica, drumurile din jurul satului, apoi au mai fost duși la lucrări pentru construcții publice la Caransebeș, cum au fost cele două cazărmi, drumuri etc. Tot prin robodă s-au făcut fântânile din sat. O greutate pentru țărani erau dările impuse pentru pământ, casă, livezi și animale.

Pe baza acestei legi se întocmește *Cartea Funciară a satului Borlova*, document de mare valoare, ce și azi există, dar numai *Cartea Funciară din Caransebeș* are dreptul să facă modificări pe baza actelor întocmite de notarul de stat. Casele au fost numerotate, primind fiecare tăbliță. Prima numărătoare începea cu numărul 1, de la familia Epuran, mergea pe stânga în sus (miazăzi) și întorcându-se pe dreapta în jos, până la familia Maralescu, zis *Cica*, unde era numărul 274.

Din cele câteva evenimente amintite în această lucrare, începând cu anul 1552 și chiar mai înainte, se desprinde faptul că Banatul de Severin a trebuit să se supună unor suferințe dovedite cu documente însemnate în istorie, cu ajutorul cărora ne putem da seama prin câte asupriri au trecut înaintașii noștri.

Locuitorii satelor din Banat, determinați de necesități obiective, au avut puternice sentimente românești, fapt ce i-au determinat a opune o puternică rezistență celor care au ocupat periodic ținuturi românești stăpânite de veacuri de români, care permanent au locuit pe aceste meleaguri și, cu frica lui Dumnezeu, cu credință și cu dragoste, au apărat patria străbună.

Pr. Dimitrie Grama

Pr. Doinel Puiu Mărgineanu

UN FRAGMENT DE ADEVĂR ISTORIC

Despre războiul dintre austrieci şi turci din 1788 în zona Caransebeşului s-au consemnat multe de către cronicarii vremii, printre care amintim doar câţiva, ca de pildă: Protopopul Nicolae Stoica de Haţeg, Preotul Zaharia Tătucu din Iablaniţa, Gheorghe Popovici din Cireşa, Dionisie Eclesiarhul şi alţii. În vremea noastră, într-un cadru amănunţit, a descris aceste lupte distinsul istoric şi cercetător Liviu Groza din Caransebeş, în cartea sa *Restituiri istorice*.

Aş dori să adaug acestor evenimente istorice câteva modeste rânduri, poate nu lipsite de importanţă.

După o lungă şi zbuciumată domnie, la 29 noiembrie 1780, moare împărăteasa Austriei, Maria Tereza. Tronul este asigurat fiului ei Iosif al II-lea, care un timp i-a fost asociat la conducerea împestriţatului imperiu.

Noul împărat a venit cu multe idei noi, dar care erau rodul mitului de familie şi nu al nevoilor reale ale lumii în care trăiau. A călătorit mult prin ţară, dar mereu i s-a arătat o faţă falsă a realităţii care să-i facă plăcere şi să aducă noi laude oficiale Coroanei Habsburgice. Tot ceea ce se presupunea că nu-l bucura i-a fost abil sau grosolan ascuns.

Relatarea evenimentelor legate de războiul cu turcii, din ultima parte a domniei, a fost făcută pentru istorie în acelaşi chip. Nu ni se spune, de exemplu, nimic despre cum era să fie luat prizonier, el, împăratul, şi cum a fost salvat.

Evenimentele istorice au fost până la un punct relatate, ca apoi să tacă. Astfel procedează martorul ocular protopopul Stoica de Haţeg.

În ansamblu, scrie Gheorghe Popovici în a sa „Istoria românilor bănăţeni": „Groaza cauzată prin atacul nocturn fu atât de mare, încât imperialii se nimiceau întreolaltă, lăsând pradă inamicului armele, muniţia şi casa de război. Împăratul singur rătăcise în fugă şi abia fu găsit şi scăpat de nefericire" (*Istoria rom. bănăţeni*, Lugoj, 1904)

Întâmplarea însă a făcut să se păstreze în tradiţia orală a unei familii din părţile Lugojului informaţii care completează relatarea evenimentelor şi primejdiile din care a fost salvat împăratul Iosif al II-lea. Se înţelege de la sine că trebuie să păstram o anumită reticenţă pe care o cere însăşi interpretarea faptelor istorice.

De acord cu împărăteasa Rusiei Ecaterina a II-a, împăratul porneşte la 9 februarie 1788 războiul împotriva turcilor. Un război pregătit rău şi condus şi mai rău. Armata s-a întins pe sute de kilometri, de la Hotin la Triest, ca la o mare vânătoare. Nu s-a ţinut seama că în faţă era o armată mai numeroasă, mai bine pregătită şi cu multă experienţă de luptă.

Turcii, care cunoşteau adversarul, concentrează mult peste o sută de mii de luptători şi atacă pe direcţia Orşova, cât şi pe direcţia Belgrad-Timişoara, cu gândul de a-l prinde pe împărat. La Orşova, generalul Papilla, de origine română, apără trecerea cu câteva mii de ostaşi. Cu toată împotrivirea este dat peste cap, la fel şi comandantul său, feldmareşalul Wartensleben.

Exact cum au socotit turcii, împăratul cade în cursă, venind la Caransebeş cu o armată în ajutorul celor ce se retrăgeau în derută. Mai jos de Belgrad, turcii trec cu a doua coloană Dunărea şi pornesc spre Timişoara, pentru a prinde în cleşte pe comandantul suprem.

La Slatina-Timiş, în coridorul bănăţean, armata imperială este împrăştiată, iar împăratul se retrage şi ordonă o linie de apărare la Caransebeş. Marele vizir, din mers, atacă şi ocupă liniile inamice. Armata Vienei se împrăştie, şi o parte fuge spre Lugoj, cu împăratul în frunte. Fiind seara, se aşează liniştiţi, pentru refacere şi odihnă la Lugojel. Turcii, pe urmele lor, atacă în plină noapte armata împăratului cu unităţi de cavalerie ţinute în rezervă cu scopul de a face pe împărat prizonier. Cu un grup de generali trecând râul Timiş, împăratul se salvează pe drumul Făgetului, care era liber. Dar turcii erau după el şi a urmat o goană infernală. Istoria se opreşte aici...

Apropiindu-se din urmă unităţile turceşti, salvarea nu mai era posibilă. Ca o ultimă şansă, un general e de părere să lase caii şi drumul şi să o ia prin pădure spre nord (cca. 12 km).

În lipsă de altă ieşire sunt cu toţii de acord. După un mers prin pădure, ies la un luminiş. Se aud câini, tălăngi şi se vede o stână. Un oier, de prin Transilvania de origine (Dobra, jud. Hunedoara), de mai multă vreme şi-a stabilit stâna aici. La lătratul câinilor păcurarii se

⇨

apropie şi cer informaţii. Nu le vine să creadă ca însuşi împăratul, în toiul nopţii, să vină la ei şi încă să le ceară ajutor. Ciuran, că aşa îl chema pe baciul bătrân, cere un moment de gândire şi de sfat cu păcurarii săi.

Ne închipuim cu câtă nerăbdare şi teamă fugarii aşteptau o „ultimă şansă". Se zice că împăratul Iosif o rupea binişor pe româneşte, căci era de cultură latină.

Cu stupoare aude sentinţa: „jos cu ţoalele voastre militare, vă îmbrăcaţi ca noi şi pornim cu toţii pe drumul ştiut de noi, spre Mureş!".

În timpul cel mai scurt se execută hotărârea luată şi se pleacă. Drumul cobora spre satul Cliciova, Bethausen, Cladova, Ohaba Lungă, pe valea care-i ducea pe direcţia cea mai scurtă, la Mureş. Chiar dacă veneau după ei turcii, nu era nici un pericol. În linişte şi „festina lente", spre seară, au ajuns la locul mult dorit. Ne putem închipui bucuria împăratului! Urmează mulţumiri şi iar mulţumiri. Împăratul îl ia de-o parte pe Ciuran şi îi spune: „Vino la Viena spre primăvară, când se liniştesc treburile şi te răsplătesc, te înnobilez, ai salvat viaţa împăratului tău. Ciuran, îi răspunde că se bucură că a putut face un bine unor oameni şi promite că va veni la Viena. Şansa de îmbogăţire i-a aprins o licărire în inimă, dar de înnobilare nu vrea să audă. La oi a crescut şi tot acolo dorea să moară în linişte şi pace.

O dată cu primele semne de primăvară, Ciuran încălecă pe un cal, lasă sfaturi la ajutoare, familie şi ortacii săi de oierie şi plecă la Viena.

A mers liniştit, că nu era fricos, şi bani avea la el.

Să-l lăsăm să meargă cum dorea el şi să ne întoarcem, cu câteva luni în urmă, la război.

Marele comandant turc, vizirul Koka-Iusuf îşi adună comandanţii în consiliu de război şi spune: „Deoarece oastea nu va mai merge înainte, să ne oprim în acest loc (Lunca Lugojului) pentru cinci zile şi să dăm un raid de pradă prin împrejurimi, că aşa se cuvine ca ţara duşmanului să fie prădată şi distrusă".

Noi, cei de astăzi, ne întrebăm ce vină aveau necăjiţii de români că împăratul a pornit războiul.

Au plecat după pradă Serasker-paşa, Cerkes-paşa, Darendeli Ibrahim-paşa, Seyyide Numan-bey şi mulţi alţii cu oastea lor. Era 23 septembrie 1788, zi de sâmbătă. La o zi după aceea, excelenţa sa Comandantul suprem, ducându-se înainte un ceas-două, cu gândul de a afla veşti de la cei duşi la pradă, au apărut unii dintre aceştia aducând care prizonieri, care scăfârlii, care robi, care oi, capre, cai, vite.

Populaţia din 15 sate a cerut „aman" (graţiere şi supunere) aducând tot ce aveau cu ei. Aceştia au fost duşi şi colonizaţi la Mehadia. Vitele nu s-au numărat, că era câmpul plin de ele, dar robi erau cam la cincizeci de mii.

Şi acum să revenim la Ciuran. Ajuns la Viena se descurcă greu. Trage la o casă de oaspeţi, caută palatul şi până la urmă le împlineşte pe toate cu bine.

La palat, un „general" îl întreabă ce doreşte şi are răbdarea să-l asculte. Ciuran povesteşte păţania împăratului cu toate amănuntele şi insistă asupra promisiunilor. I se răspunde că nu poate să fie primit chiar atunci, dar i se dă o zi şi o oră la care să se prezinte din nou la palat.

Ce a făcut, cu cine a vorbit acel „general" nimeni nu ştie, dar când Ciuran revine îl ia cu binişorul: „Ascultă, omule! Împăratului nostru nu i se puteau întâmpla asemenea lucruri şi dacă le mai spui cuiva nu vei mai trăi. Mai bine ţine banii aceştia de drum, şi vezi-ţi de treabă la casa dumitale".

„Noa, ce să fac? — zise Ciuran — Sigur că am să te ascult, dar spune-i împăratului că m-o minţit şi asta nu-i frumos!"

La bătrâneţe, povestind nepoţilor, Ciuran mai adăuga oftând: „Şi aşa nu m-am îmbogăţit, dar mulţam Domnului, că am fost sănătos şi am avut toate de trebuinţă".

Bibliografie selectivă

George Popovici, *Istoria românilor bănăţeni*, Lugoj, 1904.

Patriciu Dragalina, *Istoria Banatului de Severin*, Caransebeş, 1902.

Grigore Popiţi, *Pe cărările tinereţii*, Ed. Facla, Timişoara.

I. Ciuran, Lugojel, *inf.*

SĂNĂTATEA, BOALA ŞI CREDINŢA

„Viaţa este prin esenţă o sfidare provizorie a morţii"
Marcel Sendrail

Sănătatea este un echilibru permanent, dar provizoriu între forţele vieţii, factorii sanogeni şi forţele care se opun prin factori de risc în plan fizic, spiritual-mintal şi social în procesul de îmbătrânire.

Sănătatea constituie tot mai rar apanajul unor grupe mari populaţionale la nivel comunitar. Sănătatea deplină care ar implica lipsa oricăror acuze subiective, lipsa unor modificări clinice obiective, lipsa unor modificări anormale la investigaţiile paraclinice de laborator şi lipsa factorilor de risc atinge o prevalenţă mică în rândul populaţiei. Sănătatea satisfăcătoare implică persoane fără acuze, modificări clinice obiective sau modificări paraclinice, dar cu prezenţa unor factori de risc, care prefaţează deja posibilitatea de apariţie a bolii în viitor.

Nu există om care pe perioada ciclului de viaţă să nu fi cunoscut manifestările unor boli, şi toate bolile produc suferinţe. Unele boli acute sau secundare unor accidente se pot vindeca prin îngrijire medicală adecvată, altele se pot croniciza sau de la debut intră în categoria bolilor cronice ce necesită tratament şi îngrijire medicală continuă şi din păcate există boli cu evoluţie rapidă spre complicaţii severe sau moarte cu impact deosebit asupra pacientului şi asupra familiei sale. De fiecare dată boala ridică pentru pacient o multitudine de întrebări: „de ce m-am îmbolnăvit?", „de ce tocmai eu?", „de ce chiar acum?", „pentru ce perioadă de timp voi fi bolnav?", „ce se va întâmpla cu mine?".

Boala, cel mai adesea, constituie şi o încercare spirituală, iar pacientul cu ajutorul medicului de familie şi adesea a duhovnicului trebuie să depăşească această încercare.

În multe discipline medicale, cu multă pregătire profesională, cu aparatură medicală deosebită se tratează diferite boli, anumite sisteme sau organe. Medicului de familie îi revine sarcina unui tratament personalizat, a îngrijirilor medicale continue şi adesea terminale.

Reacţiile pacientului şi ale familiei la boală sunt etapizate. La început există reacţia de negare a bolii, cu atât mai accentuată cu cât prognosticul este mai rezervat şi gravitatea bolii deosebită. Neîncrederea în precizia diagnosticului, în evaluarea şanselor de vindecare, duc la dorinţa unor examinări multiple şi laborioase. Etapa următoare cu reacţii de furie, de revoltă, ce uneori poate să caute găsirea unor vinovaţi sau a unor vinovăţii. Urmează o etapă de tristeţe, cu anxietate şi depresie.

Dar boala şi problematica complexă în plan personal şi familial necesită depistarea acestor etape; chiar atunci când moartea se profilează mai net la orizont.

Credinţa este cea care duce la depăşirea acestei încercări prin acceptarea bolii şi a suferinţelor secundare acesteia şi asumarea ei la o încercare spirituală, lucru deloc uşor.

Omul, în întregul său, nu poate fi disociat în plan biologic, psihic, social sau spiritual. Şi această dimensiune spirituală poate fi mai importantă, mai preţioasă în ajutorul acordat pacientului pentru a-şi asuma starea de boală, suferinţă şi implicaţiile complexe ale bolii, pentru a considera boala o încercare căreia trebuie să-i facă faţă. „Dacă sufletul este sănătos, boala trupului nu poate să-i cauzeze omului nici o pagubă." (Sf. Ioan HRISOSTOM)

Bolile care ating oamenii nu se datorează păcatelor lor personale, ci faptului că ei împărtăşesc natura umană.

„Un om sănătos este întotdeauna un om pământesc, material... Dar cum ajunge bolnav şi ordinea naturală, pământească, a organismului său se strică, îndată i se relevează posibilitatea altei lumi..." (Dostoievski).

Omul în lupta sa cu boala nu trebuie să suporte în mod pasiv boala şi suferinţa, nu trebuie să se lase stăpânit, doborât de boală, ci trebuie să lupte cu boala. „Trebuie să lupţi pentru a nu slăbi şi vei obţine ajutor" (Sf. Varsanufie). Cei ce luptă cu boala luptă împotriva puterilor răului.

Iisus în limba greacă înseamnă *doctor* căci „El este doctorul sufletelor şi al trupurilor" (Sf. Ioan HRISOSTOM). Această putere tămăduitoare a fost transmisă tuturor apostolilor şi la începutul creştinismului multor tămăduitori. Sf. evanghelist Luca era medic de profesie, iar patriarhul Teodosie, un medic celebru. Interesul şi stima pa care mulţi sfinţi şi ierarhi ai bisericii creştine au manifestat-o faţă de arta medicală constituia un mijloc de exercitare a iubirii faţă de semeni. Căci „bine ştim că bolnavii întotdeauna au nevoie de doctor şi de leacurile sale" (Sf. Varsanufie). Locul medicului de familie este bine oglindit în această reflexie: „Şi doctorului dă-i loc că şi pe el l-a făcut DOMNUL să nu se depărteze de tine, căci şi de el ai trebuinţă. Căci este vreme când şi în mâinile lui e miros de bună mireasmă." (ISUS SIRAH)

conf. dr. AFILON JOMPAN

„Medicina familiei",
anul 8, nr. 38, Timişoara, 2001, p. 3–4.

Gânduri despre Întrupare

„Dumnezeu S-a dezbrăcat pe Sine
ca să îmbrace umanitatea sfâșiată de patimi...
ca noi oamenii să-L vedem pe Dumnezeu"

Sf. Grigorie de Nazianz

Prin Întruparea Sa, Iisus Hristos, Fiul lui Dumnezeu, este punctul de cotitură al istoriei care a fost transformată. Datorită lui Iisus din Nazaret, istoria nu va mai fi niciodată aceeași, deoarece întruparea nu e un accident al ei sau o întâmplare. Prin venirea Sa, Hristos umple istoria și timpul devine un drum pe care omul îl parcurge spre viața veșnică, pentru că Însăși Treimea participă la timpul nostru.

Părintele Dumitru Stăniloae înțelege că Dumnezeu și omul sunt profund legați în mod indisolubil în Hristos, întruparea devenind centrul întregii gândiri despre Dumnezeu și lume. Plecând de la sintagma maximiană *„Dumnezeu și omul își sunt unul altuia paradigme"* [1], părintele Stăniloae construiește fundamentul ontologic al întrupării în om, adică întruparea nu e numai o mișcare descendentă a lui Dumnezeu, ci și o mișcare ascendentă a omului. Dumnezeu S-a făcut pe Sine om, rămânând în același timp Dumnezeu *„ca să se audă pe Sine Însuși și ca Dumnezeu care cheamă și ca om chemat"* [2], arătându-se astfel trebuința după Hristos înscrisă în constituția spirituală a omului.

Totuși această perspectivă nu sugerează faptul că întruparea a avut loc numai din cauza căderii omului în păcat, pentru că înomenirea lui Dumnezeu-Cuvântul nu constituie o consecință a biruinței diavolului asupra omului; Hristos nu este efectul unei lucrări a satanei, ci unirea naturii divine și umane în Hristos s-a făcut pentru că ea constituie sfatul cel mai dinainte de veci al lui Dumnezeu. **Nellas** spune: *„Modul în care s-a realizat această taină s-a schimbat, faptul a rămas același".* [3]

Lumea căzută a avut nevoie de întruparea Cuvântului; dar aceasta nu înseamnă că dacă omul nu păcătuia ar fi ajuns la desăvârșire în afara Logosului divin. Fie într-un fel, fie în altul, desăvârșirea și progresul întru Dumnezeu se făcea tot prin Cuvântul, **pr. prof. V. Răducă** afirmând, ca și Nellas, că *„Întruparea este o altă cale".* [4] Dumnezeu putea să mântuiască umanitatea și creația în diverse forme, dar a ales înomenirea Cuvântului Său pentru a rămâne *„consecvent cu Sine Însuși"* (***Is.*** 63, 9). Astfel, *„Dumnezeu se face om omului, în sensul că numai așa Se face accesibil omului, iar omul devine îndumnezeit pentru că numai așa ajunge și el în maximă apropiere de Dumnezeu"* — spune **părintele Stăniloae** (nota 99 la ***Ambigua***).

Și totuși, putem întreba, desigur fără a practica „o gimnastică speculativă a minții", de ce a ales Dumnezeu această cale și nu alta? Și răspunsul vine indubitabil: pentru că, dacă Hristos nu ar fi fost întru totul om, omul nu ar fi putut avea solidaritate în suferință cu El; pentru că, prin întrupare, Hristos a intrat în relație ontologică cu toți oamenii, având continuitatea de natură cu ei. Spune **Sf. Grigorie Palama**: *„Dacă n-ar fi coborât din ceruri Fiul lui Dumnezeu, am fi rămas fără de nădejdea urcării noastre la cer"* [5], iar **părintele Stăniloae** motivează taina înomenirii lui Dumnezeu: *„Prin Întrupare, Hristos S-a făcut Preotul creaturii. El este singurul Om unificator cu adevărat, căci nu S-a făcut om pentru Sine, închis într-un ipostas omenesc limitat, ci a luat natura omenească în Ipostasul larg deschis întregii umanități".* [6] În Hristos se realizează astfel o „unitate a contrastelor". Acest Ipostas divin dă umanității lui Hristos putința de-a actualiza în modul cel mai înalt toate resursele firii omenești, cum nu sunt realizate în nici un ipostas uman.

Răspunzând la întrebarea „De ce S-a întrupat Fiul și nu Tatăl sau Duhul?", **Sf. Ioan Damaschin** arată că S-a întrupat Fiul și nu altă persoană divină pentru a rămâne neatinsă însușirea Lui personală de Fiu și pe plan uman; numai Fiul are posibilitatea să se facă și Fiu creat, să ia și acest mod de subzistență, pentru că *„Hristos este «Chipul lui Dumnezeu» (**Col.** 1, 15) și omul, chip al Chipului (eikon eikonos), majoratul omului fiind hristificarea lui".* [7] De aceea, **Sf. Vasile cel Mare** numește Întruparea „zi de naștere a umanității", iar **S. Bulgakov** este convins că *„unitatea de necuprins a timpului și veșniciei, a absolutului și relativului, este afirmată de principala dogmă hristologică a Întrupării".* [8]

Mântuitorul lumii (omenirii) putea fi numai om și pe deasupra Unul care rezumă în firea Sa ontologică întreaga natură a omului, pentru că altfel, fără Dumnezeu-Logosul, gândirea umană se găsește continuu într-o demență „a-logosică". De aceea, *„prin Iisus Hristos, Care ne vorbește și cu care vorbim, S-a stabilit între El ca Dumnezeu și noi un dialog suprem care nu putea avea loc nici în starea primordială și nici fără întruparea Cuvântului".* [9]

Dincolo de toate afirmațiile de mai sus, se poate constata cu tristețe că trăim într-o epocă în care umanitatea lui Hristos este într-atât accentuată încât divinitatea Sa apare multora ca o simplă metaforă. Teologia întrupării a fost înlocuită cu diverse teorii care au la bază o hristologie „adopționistă". Consecința acestui reducționism hristologic este contestarea atât a teologiei întrupării, cât și a celei trinitare, negându-se orice relație ontologică între Hristos și omul Iisus din Nazaret. Ne întrebăm însă: De ce continuă Ortodoxia să insiste asupra necesității unei abordări ontologice a persoanei lui Hristos și a lucrării Sale mântuitoare? Pentru că afirmă cu tărie următorul adevăr patristic indiscutabil: *„Dumnezeu S-a făcut om pentru ca omul să devină dumnezeu"* (**Sf. Atanasie cel Mare**). Această formulă exprimă convingerea ortodoxă că *„vocația noastră esențială, ultima noastră rațiune de a fi, este de a deveni prin har ceea ce Dumnezeu este în*

existența Sa divină". [10]

De aceea, definiția calcedoniană trebuie apărată ca piatra din capul unghiului a credinței noastre, pentru că Hristos este Dumnezeu în trup Care a asumat umanitatea fără schimbare, a murit pe cruce, S-a pogorât la iad pentru a rupe lanțurile morții prin învierea Sa și S-a înălțat întru slavă în trup pentru a realiza mântuirea noastră.

Așadar, întruparea lui Hristos este dovada *„dragostei nebune a lui Dumnezeu pentru noi"* (**P. Evdokimov**; cf. ***In.*** 3, 16); *„Hristos este întruparea în om și pentru om, în lume și pentru lume, a amintirii lui Dumnezeu, a iubirii dumnezeiești îndreptată spre om și lume și El este totodată descoperirea și împlinirea desăvârșită în om a amintirii de Dumnezeu, Care este puterea și Viața vieții însăși".* [11]

Întruparea rămâne astfel *„un eveniment cosmic"* (**J. Meyendorff**) și marea șansă pe care Domnul a acordat-o omului însetat de dumnezeire și *„condamnat la nemurire".* [12]

diac. prof. Vicențiu Românu

Note bibliografice

1. Sf. Maxim Mărturisitorul, *Ambigua*, ***PSB 80***, trad., introd. și note de pr. prof. dr. D. Stăniloae, Ed. IBMBOR, București, 1987, p. 112.
2. E. Bartoș, *Conceptul de îndumnezeire în teologia lui D. Stăniloae*, Ed. Institutului Biblic „Emanuel", Oradea, 1999, p. 233.
3. P. Nellas, *Omul — animal îndumnezeit*, trad. de diac. Ioan I. Ică jr., Ed. Deisis, Sibiu, 1994, p. 19.
4. Pr. prof. V. Răducă, *Antropologia Sf. Grigorie de Nyssa*, Ed. IBMBOR, București, 1996, p. 237.
5. Sf. Grigorie Palama, *Omilii*, trad. de dr. Constantin Daniel, Ed. Anastasia, București, 2000, p. 235.
6. Pr. prof. dr. D. Stăniloae, *Teologia dogmatică ortodoxă*, vol. 3, Ed. IBMBOR, București, 1997, p. 98–99.
7. P. Nellas, *op. cit.*, p. 8.
8. S. Bulgakov, *Lumina neînserată. Contemplații și reflecții metafizice*, trad. de Elena Drăgușin, Ed. Anastasia, București, 1999, p. 452.
9. Pr. prof. dr. D. Stăniloae, *Fiul lui Dumnezeu, Fiul Omului*, în rev. ***Mitropolia Moldovei și Sucevei***, an LVI, nr. 9–12/1980, p. 754.
10. Pr. prof. J. Breck, *Darul sacru al vieții*, trad. de P.S. Irineu Pop Bistrițeanul, Ed. Patmos, Cluj-Napoca, 2001, p. 53.
11. A. Schmemann, *Euharistia, Taina Împărăției*, trad. de pr. Boris Răduleanu, Ed. Anastasia, p. 131.
12. Arhim. I. Popovici, *Omul și Dumnezeu-Omul*, trad. de pr. prof. I. Ică și diac. Ioan I. Ică jr., Ed. Deisis, Sibiu, 1997, p. 56.

SLUJIREA CA IUBIRE

Mergând pe firul timpului și analizând aspectele religioase, descoperim că, în păgânism, raportul dintre om și divinitate era cu totul deosebit de cel oferit de Creștinism. Istoria religiilor ne prezintă cultul acelora drept unul al ispășirii. Omul jertfea tot ce avea mai bun: copiii, soția, sclavii, animalele, și uneori chiar pe el, pentru a îndepărta supărarea zeului. Totul se petrecea sub umbra teroarei și a groazei, zeitatea abia așteptând momentul pedepsirii celor ce greșeau. Ritualul era unul sângeros, cei ce-l săvârșeau fiind, oarecum, împinși spre aceasta de disperare.

Însă acestor concepții, care își găsesc rădăcina în închipuirea omului, le răspunde Însuși Dumnezeu, Singurul Care există cu adevărat (*Apoc.* 1, 8) și Care dă și altora viață (*F.A.* 17, 28). El Se descoperă ca Purtătorul de grijă al tuturor, ca Cel Care Se implică în viața omului. Dacă în *Vechiul Testament* povățuiește prin prooroci, preoți și profeți; în *Noul Testament* vine El Însuși, și făcându-Se Povățuitorul tuturor, eliberează umanitatea, înlănțuită de păcat, și o ridică din adâncul păcatului la viață.

Dacă în păgânism ființa umană trebuia să dea morții ce avea mai scump, în Creștinism, lucrurile se schimbă, devenind de nerecunoscut, prin faptul că Dumnezeu Tatăl dă pe Cel fără de preț, pe Singurul valoros cu adevărat, pe Fiul Său, pentru ca omul să fie ridicat la viața reală, cea a Duhului Sfânt, a Bisericii. Spaima dispare, iar liniștea își face loc prin această acțiune a iubirii lui Dumnezeu față de noi. Nimic nu mai apare închis, căci Hristos, Bucuria deplină a venit la noi. Slujirea se schimbă: omul din sclav al irealului (zeităților păgâne) și al teroarei, devine slujitor al Celui ce este (*Ieșire* 3, 14), menținându-se în relație cu El prin iubire.

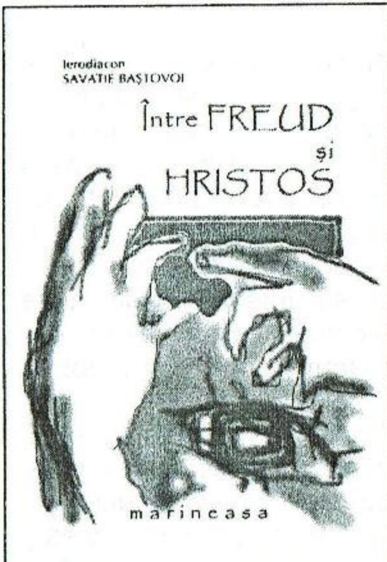
Prin învățătura sa unică și plină de realitate, Creștinismul a propus schimbarea modului de gândire și de viață al întregii lumi. Suferința umanului este luată de Fiul lui Dumnezeu, Care pătimește cu trupul pentru noi, tocmai pentru a Se face El Țapul ipășitor al mântuirii noastre. Câtă măreție de dragoste neînțeleasă! Cel necondiționat de nimic ne oferă totul, își dă Fiul spre răstignire (*Ioan* 3, 16), nedespărțindu-ne de iubirea Sa. Dumnezeu îmbrățișează pe om spre viață, și renunță la jignirea refuzului acestei îmbrățișări din partea omului, tocmai spre a-i arăta sinceritatea iubirii Sale. Îl creează fără a fi obligat spre aceasta și îl îndeamnă la conlucrarea cu Sine, fără însă a-i îngrădi libertatea de alegere. Omul poate ajunge astfel la maximalizarea iubirii față de Divinitate, precum și la însingurarea totală.

Dumnezeu nu rămâne la o stare de arbitraj ontologic, nu îmbrățișează o stare de neutralitate, ci dă din belșug, dă fără a cere întoarcerea, și numai pentru binele celui ce vrea să primească: "Căci Dumnezeu este Cel ce lucrează în voi și ca să voiți și ca să săvârșiți, după a Lui bunăvoință" (*Filipeni* 2, 13). El cheamă la Sine pe omul însingurat, ajutându-l să facă acest itinerar, făcându-Se și medicament de întărire al lui, dar, în același timp îi respectă și dorința de însănătoșire. Darul lui Dumnezeu este darul vieții celei adevărate, trăită în modul cel mai înalt de conștiință și libertate.

Fiul lui Dumnezeu Se face tuturor ***toate***: Sfinților Apostoli, fiind Domn și Dumnezeu, Se arată ca *Prieten*; morților, *Viață*; bolnavilor și celor în nevoi, *Vindecător și Ajutător*; celor speriați, *Liniște*; celor flămânzi și însetați, *Hrană și Băutură*; neștiutorilor, *Învățător*; celor bântuiți, *Alinare*; orbilor, *Lumină*; celor condamnați, *Apărător*; săracilor, *Miluitor*; păcătoșilor, *Izbăvitor*, iar tâlharului și lumii întregi, *Mântuitor și Răscumpărător*. El apare ca "... Cerșetor al iubirii la poarta inimii..." (**Paul Evdokimov, *Vârstele vieții spirituale***, trad. Pr. Prof. Ioan Buga, Ed. Christiana, Buc. 1993, p. 43), umanității, pentru a ne face pe noi moștenitorii bunurilor neprețuite, de valoarea cărora suntem oarecum inconștienți.

Slujirea supremă adusă omului de către Dumnezeul-Om se vede în Cruce și în moarte, iar darul desăvârșit este Învierea, care este dată umanității prin Cincizecime și permanentizată prin Biserică. Creștinul, ca fiu după har al lui Dumnezeu, este introdus în timpul eshatologic, în timpul mistic trăit în comuniune cu Sfânta Treime, prin transpunerea în viață a teologiei Crucii. Numai cel ce are Crucea prezentă în viața sa poate să vadă înlăuntrul său pe Cel Care rămâne pentru totdeauna Samarineanul milostiv, pe Mântuitorul Hristos. Slujirea iubirii este cea care se cere, care înalță și care dă viață. Fără de ea omul ajunge la neglijarea umanului, la existență limitată; pusă în practică, face pe trăitor om duhovnicesc, străpuns de harul divin. Cel ce iubește este dorit de semeni și purtat în rugăciunile lor ca unul caruia i se cere prelungirea vieții, pentru a putea face mai mult prezentă iubirea sa.

Nicolae Răzvan Stan

Orice creştin, dar mai ales călugăr, este pus de multe ori în situaţia banală de a răspunde la întrebările, voite a fi „spirituale", despre sexualitate. De regulă, credincioşii evită să răspundă, se ruşinează, pentru că, trebuie să o recunoaştem, nu întotdeauna au un răspuns convingător la înţepăturile iscusite ale interlocutorilor.

Orice s-ar spune, nici un argument nu este atât de puternic, încât să convingă pofta din noi. Nici înţeleptul Solomon, nici proorocul David, nici marele Apostol Pavel, nici Sfinţii Ioan Gură de Aur sau Efrem Sirul, nimeni nu poate convinge trupul să nu-şi urmeze legile sale biologice fireşti. Numai întâlnirea reală cu Hristos dă viaţă oceanului de cuvinte despre paguba patimei trupeşti şi frumuseţea castităţii.

Totuşi, există un nivel al discursului creştin accesibil chiar şi celor care încă nu L-au întâlnit pe Hristos.

„Între Freud şi Hristos" este o carte ce se adresează în primul rând acestora, adică cititorului căruia îi repugnă predica tradiţională şi ştie dinainte că nimeni nu-l poate convinge să creadă ceea ce nu vrea. Pentru că această carte nu este o încercare de a convinge, ci numai de a îndemna la dialog, mai exact la vorbirea singuratecă pe care trebuie să o aibă fiecare cu adâncimile propriei sale fiinţe.

Ierodiacon SAVATIE BAŞTOVOI

De ce se sting luminile în discoteci?

(Lupta cu ruşinea)

Iată încă o regulă: Nici o ruşine nu poate fi atât de puternică, încât să nu poată fi biruită [1]

Fiecare epocă a însemnat o luptă împotriva a ceva. Renaşterea a luptat pentru restaurarea omului, epoca modernă pentru instaurarea democraţiei ş.a.m.d. Dar cea mai interesantă este lupta care se duce astăzi. Ultima luptă a omenirii, poate pare ciudat, este lupta cu ruşinea.

Teoria lui Freud despre complexe, pe care acesta a lansat-o în secolul trecut, a umplut imediat minţile multora, de multe ori fără ştirea şi fără voia lor. Nu ştiu în ce măsură a reuşit Freud să ne vindece de aceste complexe, cert este că el a reuşit să creeze un complex nou cu care a infectat secolul XX — *complexul Freud.*

În ce constă acest complex al lui Freud? El constă în căutarea şi găsirea obsedantă a unor pricini eliberatoare, cum ar veni, a unor complexe. Freud n-a făcut decât să preia nevinovata constatare a lui Budha: *Viaţa este suferinţă; pentru orice suferinţă există o cauză.* Însă Freud merge mai departe, el anexează şi cauzele acestei suferinţe, din punctul lui de vedere, desigur.

Cauzele suferinţei lui Freud sunt puţin neobişnuite; cu toate acestea ele au reuşit, în foarte scurt timp, să devină nişte cauze comune. Una din ele este dorinţa băiatului de a se culca cu propria mamă şi a fetei cu tatăl (?) — complexul lui Oedip, iar cealaltă e ruşinea care provine din sentimentul de inferioritate pe care îl avem din cauza unor nereuşite anterioare.

Obsesia reuşitei în viaţă pare să fi găsit în vremea noastră o rezolvare atât de simplă: perseverează, impune-te! Cum vrei să te respecte alţii, dacă tu însuţi nu te respecţi? Învinge-ţi timiditatea, cauza tuturor nereuşitelor.

Psihologii moderni oferă o mulţime de metode de a scăpa de timiditate; aceasta a devenit o preocupare centrală a pedagogiei şcolare şi a familiilor tinere. Totul pentru a cultiva personalitatea copilului, pentru a scăpa de frustrarea „comunistă"!

Însă a ucide în tine sentimentul ruşinii încă nu înseamnă că tu însuţi nu vei mai săvârşi fapte de ruşine. Penibilul rezultă tocmai din seninătatea cu care cineva face lucruri jenante, convins că face ceva bun. Dimpotrivă, noi avem nevoie de sentimentul ruşinii pentru a evita să ne facem de râs în faţa celorlalţi. Ruşinea este chezăşia demnităţii noastre.

Este curios cum tânărul „sociabil", care înainte de a se prezenta trebuie să spună o glumă de care râde singur, a înlocuit idealul nobilului tăcut şi sobru. Aceşti bufoni ai vremurilor noastre, tinerii descurcăreţi, care vând ţigări la bucată sau fac vreo altă afacere micuţă, îi fascinează în mod curios pe înghiţitorii de seriale ieftine. Ce simpatici sunt ei când nu-şi pot aminti cine a scris *Faust* sau spun că Einstein a scris *Sonata lunii!* Şi ştiţi ce-i face atât de atrăgători? Faptul că nu se ruşinează deloc când li se spune că sunt proşti.

Eu nu încerc să înlocuiesc acest ideal cu cel creştin, pentru că vreau să fiu citit până la capăt. Dar aş propune să ne întoarcem la grecii antici, care trezesc de obicei multă admiraţie chiar şi la cei care nu ştiu nimic despre ei.

Să luăm cea mai bună variantă a bărbatului

[1] Dale Carnegie, *Cum să fii fericit în familie* (rus.), cap. *Să scăpăm de falsa ruşine*, p. 311.

timpurilor noastre: tânăr, cu bani, conduce o afacere personală, unul din cei doi care se întâlnesc în lift în reclamele la crema de ghete şi se uită cu invidie la pantofii celuilalt. Unul din cei care, respectând recomandările psihologului său, începe întotdeauna primul vorba. Acum să vi-l închipuiţi pe acest bărbat al vremurilor noastre nimerit în grădina lui Pitagora, unde începătorii tac în primii trei ani. Se înţelege că bărbatul nostru, la prima încercare de a se „pune în evidenţă", a fost alungat de pitagoreici ca un bădăran.

Să-l ducem, dar, pe acest bărbat la taoişti, poate că acolo îl vor primi. Dar iată că Lao Zi nici măcar nu-şi ridică ochii spre vorbăria noului venit; el ştie că tăcând poţi spune toate.

L-am dus pe urmă la Confucius, dar şi acesta, văzând cât preţ pune acest străin pe luciul pantofilor săi, îi spune:| „înţelept este cel care, fiind îmbrăcat în zdrenţe, poate să stea în adunarea celor îmbrăcaţi în haine scumpe, fără să se ruşineze". [2]

N-am să continui această călătorie, dar vă asigur că bărbatul nostru nu va fi primit în nici una din tradiţiile popoarelor lumii. Acest ideal este un produs al secolului nostru, care la noi a ajuns abia de zece ani. Un produs al unui continent lipsit de tradiţie, lipsit de religie şi de cultură, continentul hamburgerilor.

Reclamele pe care le vedem pe stradă, în ziare şi la televizor, toate te îndeamnă să fii primul, să fii cel mai bun. Sigur că îndată apare întrebarea: cum să fie toţi „primul"? În tradiţiile tuturor popoarelor pentru a deveni „primul" e nevoie de multă osteneală, trebuie să te umpli de virtuţi. Acum însă e mult mai simplu. Vrei să fii primul? Nici o problemă, cumpără bateriile *DURACELL* şi fumează *KENT,* dar, dacă nu-ţi ajung banii, cel puţin uită-te la una din emisiunile PRO TV, toate îţi vor spune că eşti primul!

Nouă, românilor, această psihologie ne este foarte bine cunoscută de la ţigăncile din stradă. Numai acestea, pentru a te capta, încep să-ţi „ghicească" tot felul de blonde care se ţin de tine, că ai mulţi duşmani şi că o să-ţi vină nişte bani din străinătate. Numai că, dacă refuzi să le dai bani, îndată devii „cioară borâtă" sau alt animal puţin simpatic.

Toate aceste laude ale timpului nostru noi le primim numai dacă cumpărăm produsul căruia i se face reclamă, altminteri, rămânem aceeaşi români nespălaţi care am fost până la instalarea PRO TV-ului. Sigur că este o traumă psihologică foarte puternică.

Eşti gras? Bea *FANTA* şi toate fetele se vor îndrăgosti de tine! Eşti pipernicit şi colegii de clasă îţi dau bobârnaci când te văd? Nu-i nimic, dă-te cu after shave *GILLETE* „pentru bărbaţi puternici"! Eşti o fire enervantă şi de aceea nu ai nici un prieten? Încearcă „sensul adevăratei prietenii" cumpărând un pachet de ţigări *ROYALE!*

Acum, vă propun să înţelegem de unde această luptă cu „timiditatea" şi cu reziduurile „comuniste" în noile programe şcolare şi în tot ce vedem şi auzim. Cum altfel s-ar fi putut vinde unei femei normale din România cizmele acelea lungi, care nouă ne aduc aminte de pescarii din deltă, scumpe cât o vacă? Sau cum s-ar fi vândut nişte hamburgeri de plastilină la preţul pe care poţi să-ţi cumperi un pui, dacă nu s-ar fi afişat mai înainte panouri pe stradă cu portretul unei tinere femei sub care scrie: „Eu să spăl şi să calc"? „Eu să mă mulţumesc cu puţin?" „Eu să fiu devreme acasă?"

Societatea de azi creşte o generaţie de cumpărători: cumpărători de haine, cumpărători de computere, cumpărători de cărţi, cumpărători de contraceptive. E nevoie de multă atenţie pentru a nu ne transforma într-un robot comercial, care cumpără fără discernământ lucruri de care nu are nevoie. Dar mai ales să fim atenţi să nu plătim pentru aceste lucruri de nimic cu propriile noastre virtuţi, cu propria, adevărata noastră demnitate.

Pentru a-şi vinde marfa, casele de modă şi cosmetică au lansat *complexul fetei fără prieten.* Vârsta de la care o copilă trebuie să simtă acest complex scade în raport cu setea de bani a producătorilor, aşa încât, fără exagerare, îl poţi găsi şi la fetiţele de grădiniţă, deşi, spun unii, într-o formă nevinovată. Aceste mărfuri s-ar fi vândut în proporţie mică, mă refer în special la lenjeria intimă, ciorapi, bluziţe, fustiţe, fiind, clar, nişte *unelte de specialitate,* însă, odată cu lansarea acestui *complex al fetei fără prieten,* ele se vând bine şi în rândurile copilelor care încă mai au de susţinut examenul de capacitate.

Deoarece, la această vârstă, e normal ca fetele să nu dispună de atâta bănet (deşi unele, ce-i drept, îl dobândesc singure, folosind cu îndemânare uneltele pomenite mai sus), s-a inventat un complex şi pentru părinţii care sar cu banul, *complexul părinţilor încuiaţi la minte.* De obicei, aceştia sunt nişte părinţi răi, care nu-şi lasă propriii copii să-şi trăiască viaţa.

Dar cel mai interesant este când vânzătorii de mărfuri stranii ţin predici religioase. Aceste predici ajung la inima tuturor tinerilor mai degrabă decât cele ale Apostolului Pavel: „Dumnezeu ne-a creat atât de minunaţi, El ne-a făcut bărbat şi femeie şi a sădit în noi atracţia unii către alţii. El ne-a poruncit să ne iubim — Dumnezeu Însuşi este Dragoste!

[2] «Să stea, fără să se ruşineze, îmbrăcat într-o robă veche alături de cei înveşmântaţi în blănuri şi mătăsuri strălucitoare, de-aşa ceva numai Zi Lu e în stare!» Confucius, *Analecte, Cap. 9 [Despre păstrarea regulilor], 9, 27,* Ed. Humanitas, 1995, p. 170.

Iubiţi-vă, dar, cât sunteţi tineri, cumpărând prezervativele cutare şi contraceptivele cutare. Şi, ca dragostea voastră să nu se stingă niciodată, cumpără-i iubitei tale această trusă de machiaj. începe chiar acum, tinereţea nu ţine veşnic..."

De fapt, lucrurile stau puţin altfel, firea ne-o spune. Deşi pofta a biruit şi a luat locul minţii, totuşi ne dăm seama că nu-i chiar bine ceea ce facem. Altfel, de unde panica studentei căreia i s-a spus, pe neprins de veste, că i-au venit părinţii şi sunt pe coridor, iar în patul ei nestrâns mai este cineva? Dar şi mai expresivă este ruşinea de a se întâlni fata cu părinţii băiatului şi invers. Dacă nu-i nimic râu în ceea ce faceţi, de ce vă ruşinaţi? Când a fost să se săvârşească păcatul, pofta a alungat ruşinea, iar când vine timpul să mărturisim, ruşinea se îmbăţoşează.

Poetul Esop, care nu reprezintă tradiţia Biblică, are o fabulă extraordinară despre ruşine: *Zeus, când făcu oamenii, rândui în fiecare felurite înclinaţii, dar uită să le dăruie tocmai Ruşinea. Şi, nemaiavând pe unde să o aşeze, îi porunci să intre prin dos. Ruşinea se supără şi se împotrivi. Dar Zeus îşi susţinu cu tărie porunca şi Ruşinea zise: „Intru prin dos dacă n-o să intre şi Eros prin acelaşi loc; dacă va intra el, eu voi ieşi". Din această privinţă, toţi desfrânaţii sunt neruşinaţi* („Zeus şi Ruşinea").

Intenţionat am pomenit, şi acum şi mai sus, tradiţiile altor popoare şi credinţe, pentru a nu mă face un apologet nesuferit al creştinismului. Virtuţile umane au fost şi rămân aceleaşi în toate timpurile şi la toate popoarele; ele sunt: modestia, blândeţea, înţelepciunea, *dragostea, care niciodată nu cade.* [I Corinteni 13, 8]

Ceea ce ne călăuzeşte spre virtute, ca un fir al Ariadnei, este sentimentul ruşinii, care, după părerea Sf. Părinţi, este glasul Duhului Sfânt din noi. Ruşinea nu este prezentă la copii, atâta timp cât aceştia se află în starea de inocenţă fericită, care este dincolo de virtute. Ea apare însă o dată cu primele mişcări spre păcat, când copilul află ce este binele şi răul.

Fetiţa care până mai ieri îţi sărea în braţe când te vedea, după ce a văzut un film cu triunghi roşu, roşeşte şi devine foarte tăcută. Această ruşine este ceea ce o opreşte să ajungă la păcat, o dată cu vârsta, numai dacă nu se va potrivi emisiunilor care o îndeamnă să-şi „învingă" timiditatea. Această ruşine ar fi salvat-o şi de alte situaţii jenante şi, de ce nu, tragice, redând-o nevătămată viitoarei sale familii, copiilor şi soţului. *Ruşinea femeii opreşte ruşinea,* spunea unul din Părinţii pustiei.

Ruşinea este starea tuturor oamenilor de după cădere. Atunci când noi ne împotrivim ruşinii, pentru a săvârşi păcatul, noi ne împotrivim glasului lui Dumnezeu, care *umblă în răcoarea serii* şi strigă: *Adame, unde eşti?.* [Facere 3, 9]

Noi toţi am moştenit această fire, şi cei care cred în Dumnezeu şi cei care nu cred. Dacă vreţi, aceasta este o dovadă că Dumnezeu există, că *Biblia* este adevărată. Urmăriţi aceasta pe tinerii care vin din provincie la studii în oraşe. Minunaţi-vă de timiditatea lor de care râd prezentatorii TV. Minunaţi-vă de roşeaţa din obraji atunci când îşi cumpără un pachet de ţigări într-un bar aglomerat. Minunaţi-vă de modestia cu care stau pe tuşă în discotecile barbare, aşteptând să vină un blues ca să-şi invite la dans fata de care s-au îndrăgostit.

V-aţi întrebat vreodată de ce se sting luminile în discoteci şi de ce aceşti tineri se ruşinează să danseze? V-aţi întrebat de ce adolescentele se închid în cameră şi se învaţă una pe alta acele mişcări nefireşti? V-aţi întrebat de ce studentele din anul I nu se dau scoase din cameră atunci când îşi vopsesc pentru prima oară părul sau îşi schimbă freza? Poate pentru că sunt încă nişte biete copile, care n-ar fi făcut asta niciodată, dacă nu ar fi cerut-o timpul.

Tânărul trăieşte numaidecât acest conflict: pe de o parte, toţi îi spun că aceasta este bine, pe de alta, el simte o puternică împotrivire în adâncul fiinţei sale, pe care nu o poate explica. Glasul lăuntric îi spune că e o neghiobie ca o mulţime de oameni să se adune într-o hală mare şi să se mişte unul în faţa altuia, pe de altă parte, asta-i provoacă plăcere. Atunci, pentru a le împăca pe amândouă, se sting luminile în discoteci, iar cei începători cu totul se ameţesc cu vin ca să alunge senzaţia penibilă. Rămâne doar plăcerea aceea înfricoşătoare, goală.

Începătorii săvârşesc păcatul cu lumina stinsă. Ei nu numai că se ruşinează unul de altul, dar, fără să-nţeleagă, se ruşinează de blândeţea omniprezentă a Ziditorului. Obiceiul de a stinge lumina ni se trage de la Adam; acesta, îndată după săvârşirea păcatului, a fugit să se ascundă la umbra unei tufe din Grădina Raiului. De atunci noi repetăm gestul bietului Adam.

Noaptea se săvârşesc furturile, violurile, e vremea prielnică pentru păcat. Tot noaptea a ieşit şi Iuda de la Cina cea de Taină ca să-L vândă pe Iisus, după cum ne descrie Evanghelistul Ioan: *Deci, după ce a luat acela bucăţica de pâine, a ieşit numaidecât.* ***Şi era noapte.*** [Ioan 13, 30] Iuda, mergând să-l vândă pe Iisus, ţinea în mână bucăţica de pâine pe care Acesta i-o întinse la masă. Ca să înţelegem frumuseţea acestui gest, trebuie să ştim că în tradiţia iudaică gazda întindea prima bucăţică oaspetelui celui mai iubit. Asta a vrut să arate şi Hristos când i-a întins bucăţica lui Iuda, cu atât mai mult că aceasta nu era o pâine simplă, ci pâinea euharistică, adică însuşi Sfântul

Trup al lui Hristos, care S-a jertfit pentru răscumpărarea noastră, inclusiv şi pentru Iuda. Insistând asupra acestui amănunt, Sf. Ioan ne atrage atenţia asupra gradului mare de neruşinare a lui Iuda, la care a ajuns din cauza patimei.

Lupta cu ruşinea este lupta cu noi înşine. Să nu ne închipuim că dacă rămânem fără un picior sau fără ochi ne numim handicapaţi, iar dacă lăsăm să ni se distrugă unul din sentimentele de bază ale fiinţei noastre ne vom numi atlanţi. Tot handicapaţi ne vom numi, dar nişte handicapaţi monstruoşi, de care nu va mai vrea nimeni să îngrijească.

Este înfiorător că această luptă cu ruşinea le reuşeşte celor care o poartă. Dacă-mi îngăduiţi să mă exprim mai exact, *celui* care o poartă, adică diavolul. Da, este cu putinţă să învingem ruşinea şi o dată cu ea orice urmă a chipului lui Dumnezeu care este în noi. E nevoie, ce-i drept, de ceva efort, dar nu e imposibil. Noi avem puterea şi libertatea de a ne transforma în nişte monştri care îşi sfârtecă cu răceală proprii copii în numele unei absurde izbăviri de complexe.

Pentru cei care au căpătat obiceiul de a lupta cu ruşinea există totuşi o posibilitate de a şi-l satisface. Luptaţi cu ruşinea pe care o simţim atunci când nu reuşim să părem ceea ce am fi vrut în faţa celorlalţi; aceasta este o ruşine păcătoasă, izvorâtă din mândrie. Luptaţi cu ruşinea care ne vine atunci când trebuie să mergem la duhovnic să ne mărturisim păcatele de care nu ne-am ruşinat când le făceam. Luptaţi cu ruşinea veninoasă care ne sufocă atunci când trebuie să spunem celuilalt: „iartă-mă, n-am avut dreptate".

În rest, lăsaţi ruşinea să vă şoptească cele ce aveţi să faceţi, şi aşa veţi scăpa de ruşine.

În ce priveşte complexele, acestea sunt faptele şi gândurile tainice care ne cresc pe faţă şi pe ochi, oricât nu ne-am lupta cu ele. Cum vrei să n-ai complexe dacă te masturbezi, te aprinzi de poftă când vorbeşti cu o fată, eşti zgârcit şi vrei să pari mai mare decât eşti? Lasă-te de acestea şi vei scăpa de complexe. Fă faptele luminii, că *Lumina a venit în lume, dar oamenii au iubit întunericul mai mult decât Lumina, pentru că faptele lor erau rele. Că oricine face fapte rele urăşte Lumina şi nu vine la Lumină, pentru ca faptele lui să nu se vadă. Dar cel care lucrează adevărul vine la Lumină, ca să se arate faptele lui.* Ioan 3 19–20

Să *lepădăm dar lucrurile întunericului şi să ne îmbrăcăm în armele luminii. Să umblăm cuviincios, ca ziua.* Romani 13, 12–13

E cam greu, ce să faci? Lumea toată se transformă într-o discotecă cosmică. Luminile sunt stinse. Totul este gata. În întuneric, un glas cunoscut ne strigă pe nume.

IERODIACONUL SAVATIE (Ştefan Baştovoi) s-a născut la 4 august 1976 în Chişinău. Între 1991–1995 a studiat la Liceul de Artă „Octav Băncilă" din Iaşi, secţia Pictură Monumentală. În această perioadă a fost membru activ al Societăţii Literare „Junimea" şi a obţinut mai multe premii pentru poezie.

În 1996, în urma unui concurs organizat de Fundaţia SOROS, i se publică primul volum de poezie, „Elefantul Promis", (Ed. *Arc,* Chişinău — premiul Uniunii Scriitorilor din Moldova, premiul Salonului Naţional de Carte de la Iaşi şi premiul Salonului Naţional de Carte de la Chişinău). În acelaşi an, devine membru al Uniunii Scriitorilor.

În 1996–1998 a fost student la Facultatea de Filozofie a Univ. de Vest, Timişoara. Publică volumele de poezie „Cartea Războiului" şi „Peştele Pescar — o poveste" (1997 şi, respectiv, 1998 — Ed. *Marineasa,* Timişoara). Este văzut de critica literară ca poet postmodernist, creator de limbaj şi de viziune. Despre poezia lui Ştefan Baştovoi s-a scris în majoritatea revistelor de cultură importante din România şi Republica Moldova. Este vizat în „Postmodernismul românesc" de Mircea Cărtărescu (*Humanitas,* 1998), „O istorie deschisă a literaturii din Basarabia" de Mihai Cimpoi (Ed. *Arc,* Chişinău, 1997) şi în alte cărţi de critică şi istorie literară contemporane. În toată această perioadă a publicat poezie şi proză (fragmente de roman).

În 1998 intră ca frate la Mănăstirea *Noul Neamţ* de pe malul Nistrului. În 1999 este tuns monah cu numele ***Savatie***, iar în 2000 este hirotonit ierodiacon. Este co-fondator şi redactor principal al revistei de spiritualitate ortodoxă „Ekklesia" *(www. biserica. cjb. net).*

După convertire, a publicat volumul „Idol sau icoană?" (Articole de iconografie) — 2000, Ed. *Marineasa* şi „Ortodoxia pentru postmodernişti în întrebări şi răspunsuri", împreună cu Nicolae Balotă, Dumitru Crudu şi diaconul moscovit Andrei Kuraev (2001, aceeaşi editură).

Alte texte ale ierodiaconului Savatie le puteţi găsi pe Internet, la adresa: www.savatie.cjb.net

EROS ŞI CREŞTINISM

În gândirea şi spiritualitatea creştină, şi nu numai, pe lângă dimensiunea sa sacră sau în strânsă legătură cu aceasta, cuvântul, ca mijloc de expresie, are un rol deosebit în susţinerea relaţiilor de comuniune şi comunicare. Însă, nu de puţine ori acesta s-a arătat neputincios în transmiterea adevărurilor ce nu ţin de realitatea imediată şi nedesăvârşită a acestei lumi. În acest context forţa revelatoare, dinamică a cuvântului a fost uzitată la maximum, s-au creat noţiuni sau semne simbolice pentru a deschide perspectivele percepţiilor depline, însă tot timpul va prima cuvântul neexprimat dar izvorât din experienţa tainică, cuvântul cel de dincolo de tăcere, pronunţat şi în acelaşi timp nerostit, înţeles şi în acelaşi timp necuprins şi inepuizabil în bogăţia sensurilor sale, reflectând apofatismul, misterul inefabil al divinităţii.

Dacă astfel se prezintă lucrurile în general, concretizând situaţia, observăm că nu toate limbile pot consacra cuvinte care să exprime mai multe sensuri ale unei singure realităţi. Este şi cazul limbii române care pentru a exprima ideea iubirii recurge la verbul *a iubi,* de unde rezultă substantivul *iubire*, *dragoste*. Evreii nu aveau decât verbul „aheb" şi substantivul derivat „ahabah". Acelaşi verb are însă patru corespondenţe în lb. greacă. Unul este cuvântul EROS, asupra căruia vom reveni mai pe larg în lucrarea noastră, altul este PHILIA şi descrie o relaţie caldă, delicată a trupului, a minţii şi a spiritului, vizând în general relaţiile de prietenie. Este cuvântul pentru *dragoste* care se bucură de consideraţia cea mai mare în limba greacă necreştină. Mai există şi termenul STORGE care e cel mai limitat în sfera sa, desemnând dragostea dintre membrii unei familii. Deasupra tuturor acestor noţiuni, ca o încununare, desăvârşire (împlinire) şi mai ales transfigurare (metamorfozare) a lor, stă AGAPE, iubirea neţărmurită a lui Dumnezeu revărsată din prea plinul ei peste întreaga creaţie, şi în special asupra omului, deschizându-i dinamica unei realităţi nemaiîntâlnite. *Agape* e un termen ce s-a născut în sânul religiei revelate care inarticulează astfel în istorie iubirea în cea mai desăvârşită formă a sa. [1]

Revenind la EROS, creştinismul l-a privit diferit, fiind influenţat mai mult sau mai puţin de zestrea sau moştenirea platonică, aristotelică sau neoplatonică a acestuia. Punctul de plecare al dezbaterii noastre îl constituie faptul că erosul se manifestă în relaţie, implică o relaţie. Omul este o persoană, iar aceasta are în circumferinţa ei, chiar dacă nu o determină exclusiv, o dimensiune extatică, o ieşire din sine pentru a veni în întâmpinarea celuilalt, pentru a i se dărui. Iar dacă relaţia prin excelenţă este relaţia cu divinul, dinamismul ec-stazei este dăruit de eros sau cu alte cuvinte erosul este dinamica ec-stazei, mobilul acesteia, care-şi găseşte împlinirea ca raportare personală la alteritatea prin excelenţă (DUMNEZEU). [2]

Deci erosul îl plasăm în primul rând în contextul relaţiei cu Sacrul, căruia i-l atribuim ca aprioric: *„erosul dumnezeiesc este şi extatic, nelăsându-i pe îndrăgostiţi să-şi aparţină lor, ci celor pe care-i iubesc".* [3] Dacă am înţeles că erosul se manifestă în relaţie, ca raportare la ceva sau CINEVA (ec-staza persoanei cuprinde în sfera sa raportarea la alte persoane, fiinţe, obiecte, precum şi la propria natură), trebuie apoi să fim conştienţi de maxima importanţă a deosebirii „adevăratului eros" de „idolul" său, sau de „decăderea" adevăratului eros, care este erosul „ca parte" şi trupesc, dezunit. Dezonorat prin asocieri impure, suntem chemaţi să discernem atât pozitivul din el, cât şi partea sa negativă ce-l coboară uneori până la desconsideraţie (de aici rezultă opiniile contradictorii cu privire la eros). În acest sens suntem solicitaţi să apelăm la simţul discernământului creştin şi în spiritul acestuia să acţionăm ca atare. Este un fapt real acela că pierderea comuniunii paradisiace a adus cu sine o pervertire e erosului care printr-o dinamică egoistă suprimă iubirea adevărată, iniţială, devenind un parazit pe seama „chipului lui Dumnezeu" în om [4], împiedicându-i elanul spre absolut. Astfel erosul se descoperă ca fapt al „secularizării" şi captivării iubirii cosmice-divine în ghearele poftirilor şi tendinţelor senzuale (apare un pseudo-izvor). [5] În acest context, erosul are un evident caracter distructiv (nevoia de a poseda şi de a absorbi fiinţa iubită, până la asimilarea ei — autodistrugerea prin transformarea subiectului uman în obiect; vezi mitul tânărului vânător Acteon, care, surprinzând-o pe zeiţa Diana îmbăindu-se, a fost transformat de către aceasta în cerb şi devorat de proprii câini.

Desigur că această latură a decăderii erosului nu poate fi decât condamnabilă, însă nu trebuie să privim exclusivist şi să ignorăm aspectul său pozitiv. Potrivit opiniilor platonice şi aristotelice, adevăratul eros e dragoste pentru frumos şi nu are de-a face cu urâtul şi murdarul. El e privit de **Platon** ca năzuinţă către valorile supreme, bine, adevăr, frumos, e sete după cele bune, dorul de a poseda de-a pururi binele; el e dorinţă, însă o dorinţă pricinuită de lipsă. [6] Participarea la frumos este graduală, în patru trepte: a frumuseţii fizice, a frumuseţii morale, a frumuseţii cunoştinţelor şi a frumosului în sine. La **Aristotel,** ideea în sine este aceeaşi, însă sfera ei de cuprindere este mai largă. Erosul este aspiraţia materiei către formă, năzuinţa ca dor neostoit după înălţimi, tendinţa de ridicare din treaptă în treaptă pe nesfârşita scară a formelor, tendinţă care cuprinde toate existenţele, lucruri şi fiinţe, constituind pârghia evoluţiei generale. [7] Interesantă este viziunea erotică în neoplatonism; **Plotin**, reprezentantul acestuia, vorbeşte de două mişcări (ascendentă şi descendentă), prima constând în emanaţia lucrurilor din realitatea absolută şi a doua din reîntoarcerea tuturora la izvorul din care au emanat. Cu toate acestea, cercetătorii mai avizaţi [8] au demonstrat însă că nu se poate vorbi la Plotin de un eros al lui Dumnezeu.

Important este să reţinem că în filosofie, în general, erosul este mişcarea în sus prin forţa de atracţie a ceea ce este superior, dezvoltând prin aceasta o lipsă fiinţială şi deci, o nevoie de împlinire. Iată că erosul este o iubire neîmplinită, e un mod omenesc de a iubi, dar şi egocentric, întregul proces ascensional plecând şi având neostenit în vedere soarta eului individual, interesul eului propriu, tendinţa de salvare a acestuia. Prin acest individualism, şi această viziune asupra erosului, remarcabil mai pozitivă, păcătuieşte prin neîmplinire, suferind o oarecare pervertire. Înţelegem că trebuie să „dezbrăcăm" erosul de toate sensurile lui impure şi să-l vedem în integralitatea nudităţii sale. Erosul, în întregimea sa, va fi salvat şi restaurat în **creştinism**.

Ajungând în acest punct al discuţiei, dilema care ni se pune este dacă acest termen, în sensul său pur, autentic, i se poate atribui şi lui Dumnezeu. Dacă da, întreaga perspectivă se schimbă; dacă nu, rămânem la acest stadiu al înţelegerii, înlăturând însă orice impurităţi din accepţiunea termenului.

Sf. Dionisie Areopagitul afirmă: *„nu numai noi, ci şi Scripturile laudă erosul ca potrivit pentru Dumnezeu. Dar mulţimile nepricepând unitatea numelui dumnezeiesc de* ***eros****, s-au rostogolit la o folosire divizată, trupească şi distinctivă a lui, cum nu e adevăratul eros, ci idolul lui, căderea de la erosul autentic"*. [9] Iată că erosul are origine divină; iar **Sf. Maxim Mărturisitorul**, continuând această idee, ne spune că *„erosul dumnezeiesc preexistând în Cel bun, a născut în noi erosul prin care dorim binele"*. [10] Astfel, Dumnezeu trăieşte o ieşire din Sine faţă de oameni, un ecstaz coborâtor care-L arată în râvna de a câştiga iubirea oamenilor. N-ar putea fi încălziţi oamenii de erosul nesfârşit faţă de Dumnezeu, dacă n-ar fi pătrunşi de erosul Lui. Atunci şi omul pătimeşte o ieşire din sine spre Dumnezeu. [11] Dar tot timpul erosul divin e cel ce zămisleşte şi potenţează erosul uman, contribuind şi la crearea omului: *„erosul binefăcător a mişcat dumnezeirea spre purtarea noastră de grijă, spre* ***alcătuirea*** *noastră"* (**Sf. Maxim Mărturisitorul**). Erosul mai are şi un sens mai larg, fiind o mişcare inconştientă în toate, o putere universal unificatoare, mişcând pe cele superioare spre purtarea de grijă a celor inferioare, pe cele inferioare spre înţelegerea celor mai înalte şi pe toate spre unitate neconfundată.

Renunţăm a vorbi despre erosul divin pentru câteva clipe, şi revenim la erosul uman care suspină după împlinire, după restaurare. Acestea devin realitate în AGAPE, iubirea desăvârşită, dumnezeiască, iubirea generoasă a Treimii care e după natura sa milostivă, dăruitoare, dezinteresată, devotată până la lepădare de sine, jertfelnică, mântuitoare, absolută. AGAPE se pogoară şi restaurează erosul şi celelalte tipuri de iubire ca dar al Sfântului Duh, prin **Har**, dându-le adevărata lor dimensiune. Erosul doar în *agape* se poate împlini cu adevărat. De acea „cele două iubiri" sunt unite tocmai în dualitatea lor. *Agape* creează deci ambientul desăvârşirii pe verticală, dar şi cel al părtăşiei creştine pe orizontală. Ea e atmosfera şi motivaţia universală a vieţii creştine, precum şi secretul unităţii şi indestructibilităţii ei. Deplina lor împlinire (fuziune) — **eros şi agape** — a determinat pe unii să afirme că, acum, în creştinism, se vorbeşte doar de *agape*, erosul fiind dizolvat.

Soluţia este însă una de mijloc, cea a mediei juste între două extreme.

Eros şi *agape* nici nu trebuie separate până la incompatibilitate, nici fuzionate până la o completă dizolvare a uneia în cealaltă. Ele îşi păstrează distincţia într-o unitate deplină. **Sf. Maxim Mărturisitorul** spune că DUMNEZEU ESTE ŞI *EROS* ŞI *AGAPE*: *„Dumnezeirea existând ca* ***eros****, se mişcă şi ca* ***dragoste (agape)*** *şi, ca un iubitor şi plin de dragoste, El mişcă spre Sine toate câte primesc iubirea şi dragostea Sa"*. [12] *„Prin* ***eros*** *se mişcă în Sine în iubirea fără început şi sfârşit, având şi o dimensiune germinativă în creaţie şi prin a doua se revarsă peste cele create mişcându-le spre Sine"*. [13] Astfel, cele două numiri *„au aceeaşi putere de unire, legare şi amestecare"* [14], de aceea ele pot fi chiar sinonime, păstrându-se totuşi distincţia. Raportându-ne la om, zicem că acesta, fiind ***„chipul slavei celei negrăite"***, este şi **eros**, cu chemarea de a-l desăvârşi, dar şi ***agape***, în sensul că primeşte iubirea divină, se lasă transformat de ea şi-i răspunde Creatorului tot prin ea (Îl iubim prin iubirea Lui care devine, prin impropriere, a noastră).

Dumnezeu e iubire, iar omul trebuie să devină şi el iubire. La urma urmei, iubirea e în sine o taină. Ea se experiază. Atunci vine şi înţelegerea cea de dincolo de cuvinte...

Cristian Almăjanu

NOTE BIBLIOGRAFICE:

1. **Dumitru Belu**, ***Despre iubire***, Ed. Omniscop., Craiova, 1997, p. 62.
2. **Christos Yannaras**, ***Persoană şi Eros***, Ed. Anastasia, Buc., 2000, p. 36.
3. **Dionisie Areopagitul**, ***Opere complete, Despre numirile Divine***, 13, Ed. Paideia, Buc., 1996, p. 150.
4. **Ilie Moldovan**, ***Iubirea, Taina Căsătoriei***, vol I, Ed. Episcopiei Ort. de Alba Iulia, 1996, p. 101.
5. **Panayotis Nellas**, ***Omul — animal îndumnezeit***, Ed. Deisis, Sibiu, 1994, p. 25–31.
6. **Platon**, ***Symposion***, 205d, 206, 207.
7. **Aristotel**, ***Metafizica***, 30,7.
8. **Isidor Todoran**, *Eros şi Agape*, în ***S.T.*** 3–4/ 1956, p. 142–143.
9. **Dionisie Areopagitul**, ***op. cit.***, p. 150b.
10. **Maxim Mărturisitorul**, *Scolii la* ***„Numirile Divine"***, din ***op. cit.***, p. 195a.
11. **Dumitru Stăniloae**, *Note la* ***„Numirile Divine"***, din ***op. cit.***, p. 235a.
12. **Dionisie Areopagitul**, ***op. cit.***, p. 151a.
13. **Dumitru Stăniloae**, ***op.cit.***, p. 235b.
14. **Dionisie Areopagitul**, ***op. cit.***, p. 150b.

Pentru clarificarea terminologiei am uzitat **William Barclay** ***— Analiză semantică a unor termeni din Noul Testament***, Societatea Misionară Română, Wheaton, Illinois, U.S.A., 1992.

Nimic special

Trăim într-o lume a "efectelor speciale". De la producțiile Hollywoodului care ne-au obișnuit deja cu ficțiunea dusă până la grotesc, prin manipularea imaginilor cu ajutorul noilor programe *high tech* (ceea ce, în jargonul de presă, desemnează «înalta tehnologie») și până la sporturile acestei «new generation», care de care mai abracadabrante, trecând prin vârtejurile abisale procurate de «moartea albă», drogurile, care constituie vârful de lance al «efectelor speciale», pare că omul modern nici n-ar mai ști să trăiască altfel decât în lumina mirabolantă și pseudo-extatică a halucinogenelor de tot felul. Pentru a ne convinge de aceasta ar fi destul să pătrundem, fie și numai pentru câteva clipe, în acel ciudat templu, de-acuma devenit uzual chiar și în mediul rural, pe care industria modernă l-a ridicat tinereții – discoteca, și al cărei supranume de "fun factory" – fabrica de distracție, poate funcționa ca o definiție suficient de explicită. În cadrul amintit, decibelii numeroși își adaugă efectele chimio-delirante ale alcoolului și tutunului, precum și spectacolul exhibiționismului care a furat numele de "dans" (după cum și zgomotele organizate se pretind a fi "muzică"), totul concurând pentru a arunca creierul într-o altă lume pe care, pe drept cuvânt, am numit-o noi a "efectelor speciale".

De ce oare își caută tinerii zilelor noastre – și nu numai ei – fericirea în gălăgie, agitație și «extaze» chimice? Ce le va fi inculcat dependența de "distracție", acest laitmotiv al vârstei dintre 12 și 30 de ani (dar limitele sunt mereu lărgite)?

Mai întâi trebuie spus că trecerea de la civilizația preponderent rurală a Europei la industrializarea treptată, dar rapidă, a bătrânului continent (același proces petrecându-se încă și mai rapid în Noua Lume a Americii, în condițiile specifice de acolo), nu putea avea loc fără modificări profunde ale conștiinței. Să ne gândim astfel că, chiar și din punct de vedere metafizic, perspectiva halelor și a uruitului mașinăriilor e strict diferită de cea a câmpului verde, a codrilor și pășunilor în cadrul cărora omul cel de dinaintea noastră își câștiga existența în genere. Încet, încet, tovărășia naturii a fost înlocuită cu artefacte, jocul și hora de la sat cu muzică izvorâtă direct din agitația noii civilizații, taclalele și șezătorile sau alte feluri de întruniri ale obștii cu participarea pasivă la spectacolul televiziunii sau, la ocazii speciale, cu mult mediatizatele show-uri publice (dintre care, festivalul de *rave* de la Berlin adună anual, pentru câteva zile, sute de mii de «fani», pentru a da numai un exemplu).

Dimensiunile sunt astfel mereu în creștere: orașe tot mai aglomerate (unele cuprinzând cam cât toată populația Europei acum două-trei secole), clădiri tot mai înalte (omul modern încearcă să atingă cerul pe altă cale decât cea a înălțării lăuntrice), concernuri tot mai bogate și în continuă extindere (multi-naționalele nu mai sunt o noutate de ceva vreme, cert este că ele au puterea de a cumpăra o țară nu neapărat foarte săracă, acțiunile lor fiind totuși concentrate în mâinile a cel mult câteva sute de oameni). Aceasta pe de-o parte. Reversul medaliei însă, care, firește, nu se bucură de aceeași mediatizare, e invers proporțional cu «realizările» mai mult fastuoase și mai puțin grandioase, descrise mai sus. Cu cât orașele sunt mai ticsite de oameni, cu atâta sunt ei mai singuri, mai izolați, doar noua etică mondială, corespunzând ironic globalizării, este individualismul... *Guiness Book* ar trebui astfel să înscrie măcar și câteva dintre recordurile de tragică amintire (și perpetuare) ale ultimelor decenii, ca de exemplu: câte specii de plante și animale dispar zilnic de pe glob, câți oameni a reușit să distrugă al doilea război mondial, cât de infestată este atmosfera de deșeurile tehnicilor noastre de vârf (cum ar fi armamentul nuclear) ș.a.m.d.

Furați de iureșul degringoladei generale și al nebuniei colective, nimeni nu se mai întreabă «încotro?», ci toți și-au însușit lozinca, pe nedrept pusă în seama comunismului rus, câtă vreme și capitalismul american o onorează cu destulă strictețe: «Tot înainte!» Înainte spre ce ? Spre sex virtual, spre clonare și manipulări genetice, printre altele. Spre transformarea oamenilor în mașini de consum, în cetățenii perfecți pe care îi prezicea Aldous Huxley în "Minunata Lume Nouă". Zâmbiți așadar, căci "viitorul sună bine", în timp ce același viitor "creează forme unice" (cităm din reclamele cu care ni se îmbie fericirea "efectelor speciale"...).

Nu ne credem însă fără alternativă înaintea potopului care a acoperit omenirea, nu cu apă purificatoare de această dată, ci cu agitație și excitație (stimularea dorințelor). Ar trebui poate să ne reamintim – căci noi, pământenii, uităm repede – o învățătură de demult, nu însă mai puțin actuală, chiar dacă progresul părelnic al omenirii o socotește depășită (de ce însă n-a evoluat ea moral în măsura în care pretinde că a evoluat tehnic, ceea ce presupune însă doar creșterea puterii asupra naturii, cu efectele destructive de rigoare, nu și cunoașterea profundă a acesteia și iubirea ei), și anume: „învățați-vă de la Mine, că sunt blând și smerit cu inima și veți găsi odihnă sufletelor voastre" (*Matei* 11, 29). În mod concret, e vorba de a regăsi bucuriile simple ale vieții, cele pe care urbanizarea forțată și ritmul trepidant al civilizației ni le-au furat. Așa se explică și titlul pe care ni l-am ales – credem că fericirea poate să apară și fără „nimic special", într-un orizont în care iubirea face ca totul să fie special și miraculos, fiind creația lui Dumnezeu, în timp ce tocmai căutarea „efectelor speciale" constituie capcana care ne ascunde bucuria și sfințenia de *a fi* a clipei.

E lesne de înțeles că niciodată civilizația (nici chiar atunci când a uzurpat numele de „creștină"),

⇨

nu şi-a asumat cu adevărat un asemenea model, doar ea s-a confundat mereu cu „lumea" celor puternici şi tari, cărora nu Fericirile date nouă de Iisus le-au îndrumat paşii, ci mai degrabă răstălmăcirea lor, aşa cum magistral le-a prezentat Mircea Vulcănescu. E însă oare obligatoriu pentru noi să urmăm decrepirea unei lumi care şi-a făcut din instincte virtuţi şi din ego (Individul, Personalitatea) idealul său suprem (adică tocmai contrariul lepădării de sine predicate de Mântuitorul)? Ci, mai degrabă, cei care se simt „osteniţi şi împovăraţi" ar putea lua jugul Aceluia Care ne-a promis: „şi Eu vă voi odihni pe voi" (*Matei* 11, 28). Teamă nu are de ce să ne fie, pentru că, deşi „strâmtă este poarta şi îngustă este calea care duce la viaţă şi puţini sunt care o află" (*Matei* 7, 14), totuşi, Acelaşi Învăţător divin ne-a asigurat că „jugul Meu e bun şi povara Mea este uşoară" (*Matei* 11, 30). Şi cum să nu fie bună şi dulce puritatea faţă de mizeria în care lumea – noul Babilon – se înveşmântează şi se înlănţuie tot mai strâns, liniştea lăuntrică în faţa agitaţiei şi iubirea atotcuprinzătoare în faţa legii junglei care, făţiş sau deghizată diplomatic sub egida „înaltelor interese strategice", domneşte peste vieţile noastre publice: „mănâncă pentru a nu fi mâncat" (valabilă atât la nivelul relaţiilor inter-personale cât şi la nivel macro-economic, interstatal etc.). O civilizaţie de beligeranţi căreia Hristos îi repetă, de aproape două mii de ani, cu aceeaşi candoare dar şi la fel de inutil: „Fericiţi cei blânzi, că aceia vor moşteni pământul" şi „Întru aceasta vor cunoaşte toţi că sunteţi ucenicii Mei, dacă veţi avea dragoste între voi" (*Ioan* 13, 35). Dar cine mai vrea să mai fie astăzi ucenicul lui Hristos dacă acest fapt nu aduce profit şi când alte nume, mult mai sonore, atrag veneraţia şi imitaţia tinerilor.

Formaţia Beatles, de exemplu, este, potrivit unei statistici, mai cunoscută (extensiv, desigur) decât numele lui Hristos. Nu avem nimic împotriva respectivei formaţii care, întâmplător, e încă departe de urletele şi gemetele care se „compun" astăzi. E însă exemplul pe care l-am avut la îndemână ca să arătăm că, fireşte, zgomotul se aude mai tare decât *tăcerea*... În schimb, tăcerea durează mai mult... Şi mulţi puternici şi zgomotoşi ai acestei lumi au dispărut fără urmă de când a trecut, fără alai, şi Hristos prin lume, dar El încă ne vorbeşte...

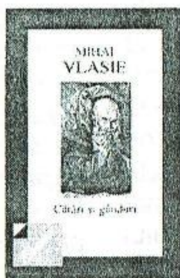
Alegerea este a noastră. Putem să ne ciulim urechea inimii spre tăcerea grăitoare şi veşnică a Aceluia ce „ca un miel spre junghiere s-a adus şi ca o oaie fără de glas înaintea celor ce o tund pe ea, aşa nu şi-a deschis gura sa" (*Isaia* 53, 7) sau, dimpotrivă, putem să deschidem largi simţurile noastre spre spectacolul deşănţat şi ademenitor al lumii, cerând *panem et circem*, adică pâine şi circ, hrană şi distracţie, precum populaţia păgână a Romei antice. „Iată, eu vă pun astăzi înainte binecuvântare şi blestem: Binecuvântare veţi avea dacă veţi asculta poruncile Domnului Dumnezeului vostru, pe care vi le spun eu astăzi; iar blestem, dacă nu veţi asculta poruncile Domnului Dumnezeului vostru, ci vă veţi abate de la calea pe care v-o poruncesc astăzi şi veţi merge după dumnezei pe care nu-i ştiţi"; „Iată eu astăzi ţi-am pus înainte viaţa şi moartea, binele şi răul" (*Deuteronom* 11, 26–28; 30, 15).

Ne aflăm iarăşi între cei doi munţi, între Ebal (blestemul) şi Garizim (binecuvântarea)... (*Deuteronom* 27, 12–13).

Clement Sava

MIHAI VLASIE

Poveste de Crăciun

Nu va ninge niciodată şi nicăieri aşa de alb şi de frumos ca în satul copilăriei mele!

Ningea pe şesul cu pârâul îngheţat, cu salcii şi plopi, pe umerii dealurilor, peste pădurea de stejari; cădeau din înălţimi steluţele de nea, împodobind casele, pomii... albind tot ce era sub nori.

În nopţile acelea cu colinde, la lumina plăpândă a candelei, care desena umbre tremurătoare pe pereţi, plecam cu magii la Betleem. Şi mergeam prin nămeţi... şi când nu mai răzbăteam ne ridicam în văzduh... ş-apoi iar mergeam... până ajungeam la ieslea Roşcuţei noastre din poiată... Acolo, cei Trei Crai se închinau, iar eu, luând de grumaz viţeluşul, mă aplecam deasupra ieslei cu paie şi hlujani, şi-i povesteam despre Pruncul „mititel şi înfăşăţel, cu scutec de bumbăcel".

În sobă, lemnele trosneau cu scântei roşii-aurii, iar la fereastră ningea... ningea!... şi glasuri de copii înfiorau cerul cu lerui-ler...

Agitaţia cotidiană

Trăim aproape cu toţii într-o continuă agitaţie cotidiană, lăsându-ne furaţi, ca-ntr-un vârtej, de faptul mărunt, nesemnificativ, pe care îl comentăm cu aprindere sau indignare, dar îl uităm a doua zi. Până la un punct, această stare s-ar putea justifica prin rânduielile încă neaşezate în ţară, când nu mai ştii ce să crezi şi în cine să ai încredere.

Cred însă că are dreptate şi Herzen când spune, într-unul din eseurile sale filosofice, că numai oamenii superficiali se lasă antrenaţi de agitaţia cotidiană, tocmai pentru a nu se angaja cu seriozitate şi răspundere în propria lor viaţă.

Cu alt prilej deplângeam faptul că trăim prea mult în afara noastră, că nu mai avem şi o trăire interioară, aproape că nu mai suntem un *personaj principal nici măcar în propria noastră viaţă.*

(***Cărări şi gânduri***, Editura Eminescu,
Editura Biserica Ortodoxă – Alexandria,
Bucureşti, 2000)

ADRESĂ DIN PARTEA SFÂNTULUI SINOD CU PRIVIRE LA SĂRBĂTORIREA SFÂNTULUI APOSTOL ANDREI

Cu frăţească dragoste, Vă aducem la cunoştinţă că Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române, în şedinţa sa de lucru din 14–15 noiembrie 2001, a luat în examinare adresa Arhiepiscopiei Clujului nr. 3697/2001 cu propunerea I.P.S. Arhiepiscop Bartolomeu ca „plenul Sfântului Sinod să ia o hotărâre solemnă prin care Sfântul Apostol Andrei să fie declarat în mod oficial Patron Spiritual al României, iar ziua de *30 noiembrie* să devină sărbătoare bisericească naţională, cu semnificaţie aparte în viaţa poporului român", şi să se intervină pe lângă autorităţile statale ca această zi „să devină sărbătoare legală, nelucrătoare, cu atât mai mult cu cât ea se află în imediata vecinătate a zile de 1 Decembrie, sărbătoarea naţională a României".

Examinând această problemă legată de persoana Sfântului Apostol Andrei şi rolul său în spiritualitatea poporului român, Sfântul Sinod, atât în şedinţele sale anterioare din anii 1994 şi 1997, cât şi în prezenta şedinţă sinodală din 14–15 noiembrie 2001, a constatat că în baza ştirilor aflate în tradiţia bisericească scrisă, ca şi a celor care circulă până în zilele noastre în tradiţia bisericească orală, Sfântul Apostol Andrei este cel care a propovăduit creştinismul în ţinuturile de la Marea Neagră, locuite astăzi de români şi că, pe bună dreptate, el se bucură de cinstire deosebită în Biserica Ortodoxă Română.

De aceea, hotărârea Sfântului Sinod nr. 8702/1993 a stabilit ca Sfântul Apostol Andrei să fie înscris în calendarul bisericesc cu cruce roşie, începând cu calendarul pe anul 1995, iar hotărârea nr. 3399/1997 a stabilit ca Sfântul Apostol Andrei cel întâi chemat să fie proclamat *„Ocrotitorul României"* şi înscris în acest mod în calendarul nostru bisericesc.

Având în vedere că acest aspect nou al propunerii I.P.S. Arhiepiscop Bartolomeu al Clujului privind modul de cinstire pe plan naţional îşi are izvorul în sugestia unui comitet de iniţiativă al unor personalităţi ortodoxe din *Reşiţa* şi temeiul în hotărârile Sfântului Sinod mai sus amintite;

În urma discuţiilor purtate în şedinţa sinodală care au relevat faptul că la proclamarea unor sărbători religioase care ar implica ţinerea lor ca zile nelucrătoare, trebuie să se aibă în vedere contextul social actual din ţara noastră, care este diferit faţă de cel interbelic, contextul confesional şi faptul că societatea românească actuală s-a obişnuit ca zilele săptămânale de sâmbătă şi duminică să fie nelucrătoare;

Având în vedere că Sfântul Apostol Andrei, cel întâi chemat între ucenici, este cel căruia îi datorăm, ca popor şi Biserică, predicarea Evangheliei pe teritoriul României şi consacrarea creştinismului nostru de origine apostolică, cu mult înaintea altor popoare care au primit creştinismul mai târziu, dar care au consacrat câte un sfânt naţional, pe care îl serbează ca patron naţional în zi nelucrătoare;

Constatând evlavia poporului român în cinstirea Sfântului Apostol Andrei şi intensificarea cultului său în diferite zone ale ţării, prilej cu care au loc manifestări religioase şi culturale;

Luând în considerare faptul că adoptarea unei hotărâri prin care sărbătoarea Sfântului Apostol Andrei cel întâi chemat – Ocrotitorul României, să fie proclamată sărbătoare bisericească naţională, ar oferi întregii populaţii posibilitatea legală a sărbătoririi ei dimpreună cu Ziua Naţională a României – 1 Decembrie, în vecinătatea căreia se află;

În urma discuţiilor purtate, a definitivării textului Cuvântului Pastoral în plen, a votului exprimat în unanimitate şi la propunerea Comisiei pentru doctrină, viaţă monahală şi misiune socială, Sfântul Sinod a hotărât:

• *Proclamă ziua de 30 noiembrie în care se cinsteşte Sfântul Apostol Andrei cel întâi chemat – Ocrotitorul României, ca sărbătoare bisericească naţională;*

• *Aprobă Cuvântul Pastoral al Sfântului Sinod, care se va citi în ziua de 30 noiembrie 2001, în cadrul Sfintei Liturghii în toate catedralele eparhiale, bisericile parohiale şt mănăstireşti şi care se va da publicităţii.*

• *La vremea cuvenită, se va interveni la autorităţile de stat îndreptăţite ca ziua de 30 noiembrie, închinată cinstirii Sfântului Apostol Andrei – Ocrotitorul României, să fie declarată sărbătoare naţională, împreună cu ziua de 1 Decembrie, sărbătoarea naţională a poporului român.*

Aducându-Vă la cunoştinţă această hotărâre sinodală, Vă rugăm a dispune măsurile de urmare şi trimiterea Cuvântului Pastoral al Sfântului Sinod către toate unităţile parohiale şi mănăstireşti din eparhie.

Cu frăţească întru Hristos îmbrăţişare,

PREŞEDINTELE SFÂNTULUI SINOD
✠ TEOCTIST,
PATRIARHUL BISERICII ORTODOXE ROMÂNE

SECRETARUL SFÂNTULUI SINOD
✠ VINCENŢIU PLOIEŞTEANUL,
EPISCOP-VICAR PATRIARHAL

SFÂNTUL SINOD AL BISERICII ORTODOXE ROMÂNE

CUVÂNT PASTORAL

PREA IUBITULUI CLER, CINULUI MONAHAL ŞI DREPT MĂRITORILOR CREŞTINI
DIN CUPRINSUL PATRIARHIEI ROMÂNE,
HAR, MILĂ ŞI PACE DE LA DUMNEZEU TATĂL,
IAR DE LA NOI ARHIEREŞTI BINECUVÂNTĂRI

Iubiţii noştri fii duhovniceşti,

Printre ucenicii Sfântului Ioan Botezătorul se număra şi Andrei, fiul pescarului Iona. Alături de el se afla şi un al doilea, care nu putea fi altul decât cel ce avea să devină Sfântul Ioan Evanghelistul.

Aceştia doi erau de faţă când Domnul Iisus a venit la Iordan pentru botez şi când Botezătorul L-a arătat mulţimii prin cuvintele: *„Iată Mielul lui Dumnezeu, Cel ce ridică păcatul lumii!"* (Ioan 1, 29). De îndată ce au văzut şi au auzit acestea, ei L-au urmat pe Iisus.

La rândul său, Andrei s-a dus la Petru, fratele său, şi i-a spus vestea cea bună: *„Noi L-am aflat pe Mesia — ce se tâlcuieşte: Hristos!"* (Ioan 1, 41). Şi l-a luat de mână, a mers cu el la Iisus şi i l-a înfăţişat; în acest fel, Petru a devenit şi el apostol.

Aşadar, pe de o parte, Sfântul Andrei este cel dintâi chemat de Dumnezeu la slujba apostolatului; pe de altă parte, el este primul care, L-a mărturisit prin descoperire dumnezeiască, a cunoscut şi a adeverit că Iisus este Hristosul, adică Mântuitorul lumii. Mărturia lui va deveni piatră de temelie a credinţei creştine.

După trei ani şi jumătate, înainte de înălţarea Sa la cer, Domnul i-a trimis pe Sfinţii Săi Ucenici şi Apostoli să meargă şi să propovăduiască Evanghelia la toate neamurile şi să le boteze în numele Sfintei Treimi. Aşa se face că fiecăruia i-a revenit câte o parte a lumii de atunci, unde şi-a desfăşurat activitatea de evanghelizare.

Istoricul Eusebiu din Cezareea, care a trăi în secolul al IV-lea, precum şi alte mărturii ale vremii, atestă faptul că Sfântul Andrei, predicând Evanghelia de-a lungul coastei de sud a Mării Negre, în Heracleea, Sinope şi Trapezunt, a ajuns pe ţărmul de apus, în Sciţia, regiune care nu era altceva decât Scythia Minor, adică Dobrogea de astăzi, spaţiu în care trăia o parte din strămoşii poporului român şi de unde, prin misionarii urmaşi ai Sfântului Andrei, Evanghelia a pătruns în zonele mai adânci ale teritoriului geto-dac.

Aşadar, creştinismul nostru, al românilor, este de origine apostolică, iar aceasta i se datorează Sfântului Andrei. Aşa se explică şi faptul că el este unul dintre cei mai populari sfinţi ai noştri şi că numele lui este viu nu numai în evlavia, ci şi în folclorul românesc.

Iată de ce Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române, încă din luna *mai 1995* a hotărât să fie înscris în calendarul nostru bisericesc cu cruce roşie, între sfinţii mari ai Ortodoxiei, iar din anul *1997* l-a proclamat şi înscris în calendarul bisericesc drept *Ocrotitorul României.*

Iubit cler şi dreptmăritori creştini,

Văzând această evlavie a poporului dreptcredincios faţă de Sfântul Apostol Andrei, Sfântul nostru Sinod în şedinţa sa din 14 noiembrie 2001, a hotărât ca ***ZIUA DE 30 NOIEMBRIE***, în care a mucenicit pentru Hristos şi în care se face amintirea Sfântului Apostol Andrei cel întâi chemat — Ocrotitor al României, ***SĂ FIE PROCLAMATĂ ŞI CINSTITĂ CA SĂRBĂTOARE BISERICEASCĂ NAŢIONALĂ.***

De aceea, prin acest Cuvânt Pastoral, facem chemare clerului şi credincioşilor Bisericii noastre ca în această zi, sfântă pentru neamul nostru, în toate catedralele eparhiale, bisericile parohiale şi mănăstireşti să se oficieze Sfânta şi Dumnezeiasca Liturghie şi să-şi unească inimile, cugetele şi glasurile în rugăciuni de mulţumire către Bunul şi Atotputernicul Dumnezeu pentru toate binefacerile pe care Le-a revărsat asupra Ţării noastre şi a Sfintei Biserici Ortodoxe Române, iar în cuvântul de învăţătură să se sublinieze importanţa pe care o are Sfântul Apostol Andrei în viaţa spirituală a poporului român.

Venind, astfel, în întâmpinarea acestei mari sărbători a Ortodoxiei româneşti, nădăjduim ca prin chemarea noastră la rugăciune în acest popas duhovnicesc închinat Sfântului Apostol Andrei, Preamilostivul Dumnezeu să reverse binecuvântarea Sa cea cerească şi darurile Sale cele bogate cu spor de pace, bună-înţelegere şi bunăstare asupra neamului nostru românesc.

Harul Domnului nostru Iisus Hristos şi dragostea lui Dumnezeu Tatăl şi împărtăşirea Sfântului Duh să fie cu voi, cu toţi. Amin!

OCTOMBRIE-NOIEMBRIE 2001

Luni, 1 octombrie

Cu ocazia hramului Mănăstirii Călugăra, Prea Sfinția Sa oficiază Sfânta Liturghie și împărtășește credincioșilor cuvânt de învățătură.

— participă la deschiderea anului universitar la Universitatea „Eftimie Murgu" din Reșița și sfințește noul sediu al Facultății de Științe Economice și Administrative.

Joi, 4 octombrie

Participă la ședința de Catedră la Facultatea de Științe Economice și Administrative Reșița, în cadrul căreia funcționează și Secția de Teologie-Istorie din Caransebeș.

Vineri, 5 octombrie

Ia parte la ședința de Senat a Universității „Eftimie Murgu" din Reșița.

Duminică, 7 octombrie

Participă la târnoseirea bisericii cu hramul „Cuvioasa Paraschiva" din orașul Petroșani și slujește aici Sfânta Liturghie alături de P.F. Părinte Patriarh Teoctist, Î.P.S. Dr.Teofan – mitropolitul Olteniei, P.S. Dr. Timotei al Aradului și Hunedoarei, P.S. Sofronie al Gyulei și P.S. Dr. Vincențiu Ploieșteanul, episcop vicar patriarhal.

După Sfânta Liturghie însoțește pe P.F. Părinte Patriarh la Universitatea Petroșani unde Întâistătătorul Bisericii Ortodoxe Române primește titlul de *Doctor honoris causa* al acestei universități, apoi la Primăria Petroșani unde Prea Fericirea Sa este desemnat cetățean de onoare al orașului.

Prea Sfințitul Laurențiu și ceilalți ierarhi au primit din partea Universității și a Primăriei din Petroșani diplome de excelență.

Duminică, 14 octombrie (*Cuvioasa Paraschiva*)

Cu ocazia sărbătorii Sfintei Cuvioase Paraschiva, Prea Sfinția Sa a participat la serbările orașului Iași, unde slujește Sfânta Liturghie împreună cu un sobor de arhierei și de preoți. A fost însoțit de P.C. Pr. Constantin Bertea, consilier economic al Episcopiei Caransebeșului.

Sâmbătă, 20 octombrie

Oficiază Sfânta Liturghie în biserica Seminarului Teologic Caransebeș. Hirotonește întru preot pe P.C. Diac. Grozăvescu Florin, pentru parohia Ezeriș, Protopopiatul Reșița și întru diacon pe absolventul de teologie Gherescu Moise.

Prezidează lucrările Consiliului Eparhial al Episcopiei Caransebeșului.

Duminică, 21 octombrie

Slujește Sfânta Liturghie în parohia Bolvova, Protopopiatul Caransebeș, unde sfințește lucrările de amenajare exterioară a biserică. Oferă preotului paroh Negoiță Ciprian distincția de sachelar. Hirotonește întru preot pe P.C. Diac. Popescu Dorel, pentru Parohia Valea Denii și pe tânărul Capotă Dragoș întru diacon.

Miercuri, 24 octombrie – Joi, 25 octombrie

Participă la Congresul Asociației creștine *Medicii iubirii creștine*, în orașul Volos – Grecia. A fost însoțit de D-l Dr. Ștefan Stratul, consilier cu relațiile externe la Episcopia Caransebeșului.

Joi, 26 octombrie (*Sf. M. Mc. Dimitrie*)

Alături de Î.P.S. Ignatie, mitropolit de Volos, Prea Sfinția Sa Dr. Laurențiu Streza, slujește Sfânta Liturghie în orașul Volos.

Duminică, 28 octombrie

Slujește Sfânta Liturghie și predică în catedrala patriarhală din București, alături de P.S. Sofronie Drincec, episcopul românilor din Ungaria.

Duminică, 4 noiembrie

Oficiază Sfânta Liturghie la Mănăstirea de la Poiana Mărului. Hirotonește întru ieromonah pe ierodiaconul Kadar Emilian și întru diacon pe tânărul Cristescu Nicolae. A fost însoțit de P.C. Arhim. Visarion Joantă, exarhul mănăstirilor din Episcopia Caransebeșului.

— Sfințește complexul turistic *Scorilo* din stațiunea Poiana Mărului.

Joi, 8 noiembrie
(*Sf. Arhangheli Mihail și Gavriil*)

Slujește Sfânta Liturghie în biserica stațiunii Băile Herculane. Hirotonește întru preot pe seama Parohiei Moceriș, Protopopiatul Băile Herculane, pe diaconul Moise Gherescu. A fost însoțit de P.C. Pr. Pereș Nicolae, protopop de Băile Herculane.

— Sfințește troița ridicată de D-l Duicu Ioan pe Valea Cernei, la confluența județelor Caraș-Severin și Mehedinți.

— ora 16: Sfințește capela amenajată în incinta Școlii Generale nr. 12 din Reșița.

Duminică, 11 noiembrie

Binecuvintează lucrările de reparații exterioare și slujește Sfânta Liturghie la biserica din Parohia Iam, Protopopiatul Oravița. A fost însoțit de P.C. Pr. Ioan Văran, protopopul Caransebeșului.

Miercuri, 14 noiembrie – Joi, 15 noiembrie

Participă la lucrările Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe Române.

Vineri, 16 noiembrie

Împreună cu Prea Sfințitul Irineu, Episcopul vicar al Eparhiei Râmnicului, participă la Simpozionul de etnoreligie *Idei, credințe și simboluri religioase*, organizat la Caransebeș.

Sâmbătă, 17 noiembrie

Alături de P.S. Irineu, Episcopul vicar al Eparhiei Râmnicului, vizitează mănăstirile Bocșa-Vasiova, Brebu și *Piatra Scrisă*.

Duminică, 18 noiembrie

Oficiază Sfânta Liturghie la Catedrala episcopală din Caransebeș, alături de P.S. Irineu, Episcopul vicar al Eparhiei Râmnicului.

Miercuri, 21 noiembrie
(Intrarea în biserică a Maicii Domnului)

Slujește Sfânta Liturghie la Mănăstirea *Sfântul Ilie de la Izvor* Bocșa-Vasiova. A fost însoțit de P.C. Arhim Visarion Joantă, exarhul mănăstirilor din Episcopia Caransebeșului.

Joi, 22 noiembrie

Participă la conferința preoțească din Protopopiatul Oravița.

Sâmbătă, 24 noiembrie

— ora 14: În localitatea Berzovia, participă la manifestările organizate cu prilejul a 1900 de ani de atestare istorică a localității și 125 de ani de existență a școlii.

— ora 16: Participă ca președinte de onoare al juriului la Festivalul coral Antoniu Sequens, ediția a II-a, organizat în sala festivă a Seminarului Teologic Caransebeș.

Duminică, 25 noiembrie

Oficiază Sfânta Liturghie în Parohia Slatina Nera, Protopopiatul Caransebeș și binecuvintează aici lucrările de reparații exterioare făcute la biserica parohiei. A fost însoțit de P.C. Pr. Constantin Bertea, consilier economic al Episcopiei Caransebeșului și P.C. Pr. Ioan Văran, protopopul Oraviței.

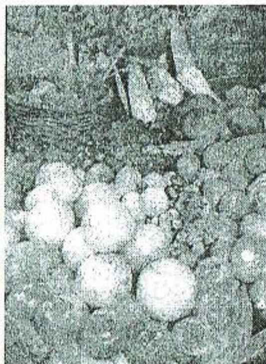
Miercuri, 28 noiembrie – Joi, 29 noiembrie

Alături de Î.P.S. Teofan, mitropolitul Olteniei, ia parte la lucrările Congresului spiritualității, organizat în stațiunea Băile Herculane.

Vineri, 30 noiembrie
(*Sf. Apostol Andrei, Ocrotitorul României*)

Slujește Sfânta Liturghie la Catedrala episcopală din Caransebeș.

Remedii naturiste — VI

Continuăm să prezentăm valoarea naturistă a principalelor legume aflate la îndemâna oricăruia dintre noi — VARZA, MORCOVUL, PĂTRUNJELUL și ȚELINA —, astfel:

VARZA

a) *frunzele de varză* dezinfectează rănile, deoarece ele conțin o vitamină deosebită — vitamina U —, ce are rol important în dezinfectare, motiv pentru care ea este bună la tot felul de răni, de la degerături ușoare și până la ulcere „varicoase". În spondiloze sau lombagii (dureri ale spatelui), sau alte dureri de natură reumatică, se poate apela tot la frunzele de varză, care se zdrobesc puțin, după care se aplică pe locul dureros și se acoperă cu o flanelă.

b) *sucul de varză proaspătă*, amestecat cu cel de morcovi sau de roșii, poate vindeca durerile de cap, abcesele dentare, durerile de măsele și, nu în ultimul rând, prin conținutul bogat în vit. B_1, este un factor de echilibru pentru sistemul nervos. De asemenea, contrar a ceea ce se crede obișnuit, varza acră obținută prin procedee naturale este extrem de binefăcătoare, ea ajută în digestia celulozei și a grăsimilor. Pentru a-i păstra intacte binefacerile naturiste, se recomandă să nu se spele varza acră înainte de a fi consumată.

MORCOVUL

— este o adevărată sursă de sănătate, pe care, din păcate, o explorăm în foarte mică măsură. Principalii constituenți ai morcovului — vitaminele A, B, C, provitamina A, numeroase zaharuri, levutoza și dextroza — sunt direct asimilabile și organismul le metabolizează înaintea altor categorii de nutrimente; sărurile minerale — fier, fosfor, calciu, sodiu, potasiu, magneziu, arseniu, mangan, sulf, cupru, brom etc. — îi conferă acestuia nenumărate virtuți terapeutice. De exemplu: intensifică hematopoeza globulelor roșii ale sângelui, inclusiv fabricarea de hemoglobină, întărește imunitatea naturală, este factor de creștere, tonic, antidiareic și, în același timp, laxativ, un bun cicatrizant intestinal, remineralizant etc.

Recomandăm, pentru a valorifica la maximum fiecare vitamină conținută în morcov, să nu se curețe de coajă niciodată, ci să se spele în multe ape sau jet de apă, apelându-se chiar la perie pentru a îndepărta resturile de pământ, deoarece pielița este partea cea mai savuroasă și de mare valoare naturistă. Să nu uităm că, alături de pătrunjel și țelină, contribuie substanțial la creșterea acuității vizuale, adică ne face să vedem mai bine.

PĂTRUNJELUL

— *campionul vitaminei C*, vitamină care stimulează buna funcționare a sistemului imunitar. El depășește cu peste 100% conținutul în vit. C a tuturor categoriilor de citrice; îl putem consuma crud, prin simpla mestecare a câtorva frunze, de 2–3 ori pe zi, cu condiția ca acestea să fie proaspete și bine spălate.

Mai conține cantități însemnate de provitamina A, cu rol deosebit la menținerea în bună stare a mucoaselor, a tegumentului și a vederii. Stimulează creșterea organismului.

ȚELINA

— concurenta multor medicamente. Originară din îndepărtata Indie, ea constituie un excelent stimulator hormonal; rol important îl deține în „curățenia" exemplară ce o face în organism, eliminând toxinele și împiedicând proliferarea oricăror forme cancerigene. Redăm câteva recomandări mai importante în:

— combaterea sterilității: consumând zilnic câte un păhărel de suc de țelină, pe stomacul gol, dimineața și seara;

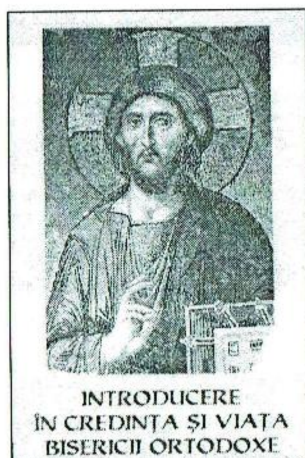
— afecțiuni febrile: se bea câte un pahar de suc, îndoit cu apă, de patru ori pe zi;

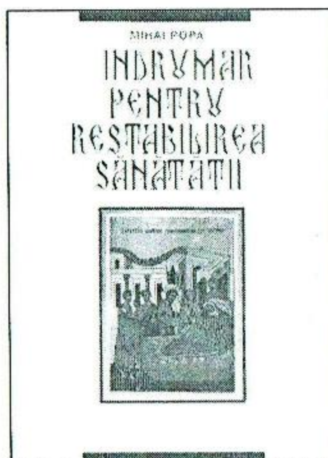
— diabet: alături de ceapă și usturoi, țelina crudă este un aliment care nu trebuie să lipsească din alimentația bolnavului, ea având un ușor efect hipoglicemiant; crește considerabil diureza, echilibrează sistemul nervos și, implicit, reglează toate funcțiile metabolice.

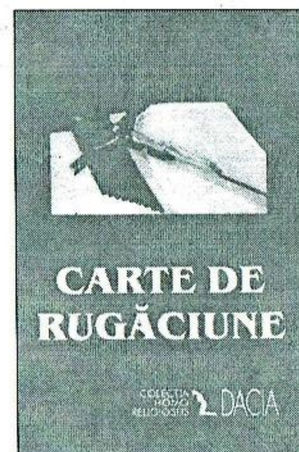
Prof. biologi Eugenia Mocanu
și Ioan Tocuț

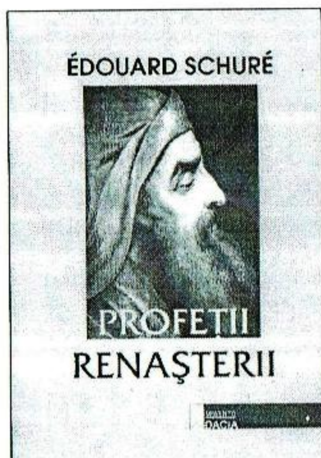
Episcopia Caransebeșului mulțumește tuturor celor care i-au fost alături la construcția noii catedrale episcopale și a celorlalte locașuri de cult din cuprinsul eparhiei.
Mulțumiri aparte se cuvin Prefecturii jud. Caraș-Severin, Consiliului Județean Caraș-Severin, primăriilor din județ care ne-au sprijinit și, în mod special, Primăriei și Consiliului Municipal Caransebeș, pentru grija arătată Bisericii strămoșești naționale și pentru eforturile depuse în păstrarea și continuarea la Caransebeș a unui învățământ teologic recunoscut și neîntrerupt de peste 135 de ani.

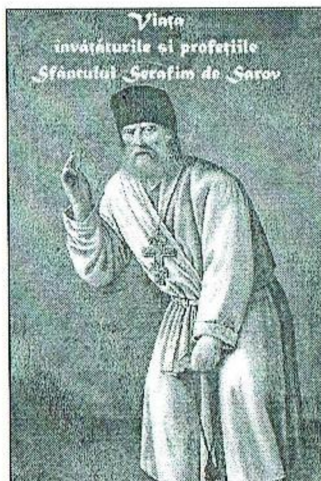
Librăria Diecezană — BUCURII EDITORIALE

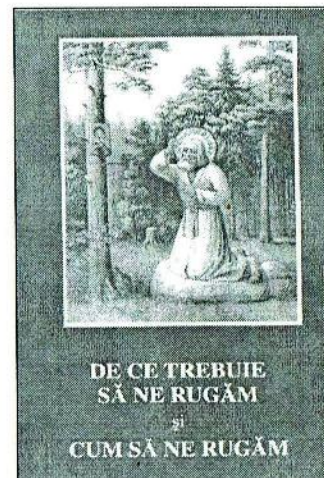

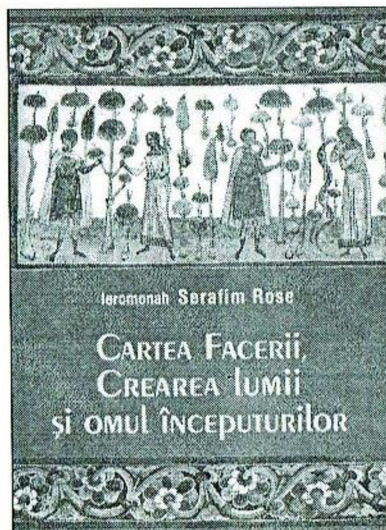

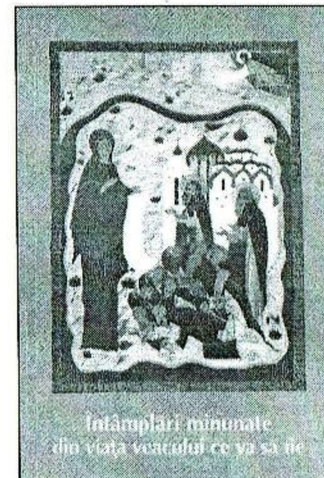

Ὁ
ἍΓΙ
Ο
Σ
ΝΙ
ΚΌ
ΛΑΟ
Σ